

Carta de San Pablo a los ROMANOS

Saludo

1 ¹Yn, Pablo cawāmescsu Jesucristore capaabojari majōcu yu āniña ati cartare cawoajou. Yu beseri, yu piijowī Dios, cū yau apóstol* yu caānipeere boñ. Cū yaye queti camasārē cū canetōōriqūē quetire yu quetibujū rotijowī Dios.

²Merē baiṛua, cū caquetibujūrotijorā cū yarā profeta* majā ānana mena jūgori quetibujūcūñañupī camasārē cū ya tutipū atie caroa quetire. ³Atie yu caquetibujūṛee ṛuame marī Paṛu Dios macū Jesucristo marī Quetiupaṛu yaye queti, caroa queti ñiña. Mai, cū ṛuame ati yepapure buiañ, ati rupau cūtiri buiayupi rey David ānacū pāramirē bairo. ⁴Cabero cū cariaacoamiatacūārē, Dios ṛuame cū camasārijē jūgori cū catiopyu Jesure. Bairi marī camasā ṛuame tiere iñarī, “Jesús, Dios macū catutuañ majū ñe űnie carṛsaecu niñami,” marī caīmasāṛarore bairo ī, cū catiopyu. Tunu bairoa, “Cū cūā Dios cū caāñajē cutie nipetirijere cacūgoñ majū niñami,” marī caīmasāṛarore bairo ī, cū catiopyu Dios Jesure.

⁵Dios ṛuame Jesucristo jūgori yu besewī. Cū yau apóstol paarique, caroa macāājē paarique majūrē yu cūwī. Bairo yu quetibujū rotijowī ati

ṛmṛecōo macāāna nipetiroṛu cū yaye nocārō caroa quetire tūgousari, cū carotirore bairo na caátiparore bairo ī. ⁶⁻⁷Bairi mujāā, Roma* macā macāāna cūārē Jesucristo yarā mujāā ānio joroque mujāā ásupi Dios, tie caroa quetire mujāā catūgousaro jūgori. Būtioro mujāā maiñami. Cū ya poa cū cabeserica poa macāāna mujāā ānio joroque mujāā ásupi. Bairi mujāārē ñiña: Marī Paṛu Dios, bairi marī Quetiupaṛu Jesucristo mena caroare mujāārē na jonemoáto. Tunu bairoa caroa yericutaje cūārē na jonemoáto, ñiña.

Pablo quiere visitar Roma

⁸Cañijūgoro atiere mujāārē yu quetibujūjūgoya mai: Nipetiroṛu macāāna ṛseanirīqūē mena tūgonucūñama Jesucristo mena caroaro mujāā catūgoñatutuānierē. Bairo tocānacāṛṛua mujāā cabaiānierē tūgori, yu ṛuame, “Jāā Paṛu, mṛ ñujāñuña jāā mena,” ñinucūña Diopṛe. Jesucristo jūgori bairo ñi jēninucūña. ⁹Nipetirije yu catutuarije mena Dios cū carotirore bairo yu átinucūña, cū macū yaye caroa quetire quetibujū. Bairi Dios ṛuame masīñami tocānacānia cūrē mujāā yu cajēñibojanucūrījērē. ¹⁰Apeye cūārē atore bairo cū ñi

jēninucūña: “Mũ caborije caãmata, yũre Roma macãpu yũ mũ árotigu. Mũrē catũgousarārē na ñĩnagaya,” cū ñi jēninucūña tocānacānia.

¹¹Yoaro mũjãã tũpu yũ ágatũgoña āninucūmiña. Mũjãã, to macāānarē nemojãñurō Jesucristo mena catũgoñatutuarā mũjãã caānipeere boũ, mũjããrē yũ quetibũjunemogaya. Bairi mũjãã tũpu yũ ágatũgoñanucūmiña butioro. ¹²Bairo mũjããrē ĩgu ñĩña: Yũ, mũjãã cūã, pũga nũgõãpũa Jesucristo mena marĩ tũgoñatutuaya. Bairo marĩ catũgoñatutuarijere caroaro yerijõrõ marĩ caãmeoquetibũjũparore bairo ĩ, mũjãã tũpu yũ áganucūmiña butioro.

¹³Yũ bairārē bairo caāna, atiere mũjãã camasĩrõ yũ boya: Ape yepaa macāāna judío majã caãmerārē na yũ caquetibũjuro tũgori bero, jĩcāārã cū tũgousanucūñama Jesure. Torea bairo mũjããtũ macāāna cūã na catũgousaparore bairo ĩ, mũjãã tũpu yũ áganucūmiña. Bairo áganucūmicūã, mũjãã tũpu yũ ámasĩtĩñĩna mai.

¹⁴Tocānacāũpũrea camasārē besericaro mano caroaro mena yũ quetibũju rotiwĩ Dios: Marĩ yaye cabũsurã, aperã marĩ yayere cabũsuena, bueri majã camasĩrã, aperã camasĩēna cūãrē nipetirore yũ quetibũju rotijowĩ. ¹⁵Bairi mũjãã ya macã macāāna Jesucristore catũgousaenarē cū yaye quetire butioro na yũ quetibũjũganucūña.

El poder del evangelio

¹⁶Noa ũna camasã tie caroa quetire na catũgousaata, na netõõgũmi Dios peeropũ na caãbujiopeere. Bairi tie caroa quetire di rũmũ ũno yũ quetibũjuboboetiya. Caānijũgoro tie caroa quetire nipetiro judío majãrē na quetibũjũjũgoyupa Jesujãã. Bairi āmerē yua judío majã caãmerã cūãrē

quetibũjurã jãã átiya. ¹⁷Atie queti bairo marĩ masiõña: “Jesucristo mena na catũgoñatutuari wãme mena jeto jũgori carorije cawapa cũgoenarē bairo na ñĩñañami Dios,” marĩ ĩ masiña. Torea bairo na ñĩñañami cū mena catũgousajũgorārē. Atiere torea bairo ĩ quetibũju woatuyayupa tirũmũpũre: “Cañũrē, cū mena catũgoñatutuã cū caānie jũgori, ‘Ñe ũnie carorije cawapa cũgoecu ñĩñami,’ qũĩ ñĩnagũmi Dios,” ĩ woatuyupa Dios ya tutipũ.

La culpa de la humanidad

¹⁸Bairi bairo baiya: Marĩ Pacũ Dios mũmũrecõopũ caãcũ ati yepa macāāna cañuena, cariape caãtiãmerārē roro popiye na tãmũo joroque na átimasĩñami. Na pũame roro na caátie mena aperārē caroa cariape quetire na tũgõsaetio joroque na átiyama aperã camasārē. ¹⁹Bairo na caãtĩmiatacũãrē, Dios pũame nipetiro camasārē cū caãtiãnierē na camasĩrõ boyami. Merē cū camasĩrĩjērē na ñĩnoũpĩ. Na, cañuena cūãrē tiere na ñĩnoũpĩ. ²⁰Caānijũgoripaũpũa nipetiro camasã ñĩnjũgoasũpa ati yepa, ati mũmũrecõo, caãno cãrõ Dios cū caqũēnorĩqũērē. Tiere cañnarã majũ ãnirĩ Diore ñĩnaetĩmirãcũã, “Ati mũmũrecõore caqũēnorĩcũ Dios ñĩñami. Cũ catutuarije petietiya,” na caĩpea ñĩña. Bairi, “¿Dios, cū ãnicũti? Yũra mãcũmi,’ ĩ tũgoñarĩ mũrē jãã ĩroaepũ,” Diore na caĩpee mee ñĩña.

²¹Bairo ĩrĩcãrõ mano merē caroaro majũ cū caānierē masiñama. Bairo cū masĩmirãcũã, “Ãniñami Dios ati mũmũrecõore caqũēnorĩcũ,” qũĩ nucũbũgoetinucūñama. Diore qũĩroagatĩyama. Tunu bairoa tocānacã rũmũ camasārē na cū cañnaricanũgõmiatacũãrē, “Jãã mena mũ ñũjãñũña,” qũĩ

basapeogaetinuċñama Diore. Nemojãñurõ cañuena ãnirĩ ricaati majũ tũgoñarĩquẽ jetore tũgoñanucũñama. Torena, caroa macããjẽ cariape quetire tũgomasiẽtĩñama. ²²“Jãã, camasĩrã majũ jãã ãniña,” caĩrã nimirãcũã, catũgomasiẽna majũ niñama. ²³Bairo caãna ãnirĩ Dios tocãnacã rũmua caãnicõãninucũrẽ qũĩroaetiyama. Bairo qũĩroaetiri yua, yucu, ùtã ùnie mena camasã bauriquere bairo cabaurãrẽ na qũẽnonucũñama. Camasã cayasiparã na caãnimiatacũãrẽ, na bauriquere bairo cabaurãrẽ na ãroanucũñama. Tunu macãncũ macããna minia, ãña, aperã waibũtoa bauriquere bairo cabaurã cũãrẽ na qũẽnorĩ na ãroanucũñama.

²⁴Bairo cũrẽ na caĩroaetie wapa Dios cũã na piticõãñami. Na caboro carorije nipetirije na caãtigarijere na áparo ì, na piticõãñami. Bairo na cũ capitiro yua, na pũame netõjãñurõ roro caboborije ùnierẽ ãmeo átinucũñama. ²⁵Cariape macããjẽ quetibũjuriquere tũgousaricaro ùnorẽã, ricaati roro ìtorique majũrẽ tũgousanucũñama. Tunu Diore qũĩroaricaro ùnorẽã, atĩ umrecõco macããna cũ caqũẽnorĩcãrã bauriquere bairo cabaurãrẽ na ãroanucũñama. Bairo na caĩroamiatacũãrẽ, Dios roque nipetirijere caãtacu cũ caãnoi tocãnacã rũmua cũ marĩ cabasapeocõã ninucũrõ ñuña. Bairoa to baiãto.

²⁶Bairo cũrẽ na caĩroatie wapa Dios cũã na piticõãñami, na rupau caborore bairo carorije nipetirije na caãtigarije caboborijere na áparo ì. Bairo na pitiri yua, carõmia, caũmua mena na caãmeo átiparo ùnorẽã, ricaati na majũ carõmia pũgarãpua roro ãmeo átiepenucũñama. ²⁷Caũmua cũã na majũ roro ãmeo átinucũñama. Roro átaje caboborije

ùnie majũrẽ átinucũñama. Carõmia mena na caãmeo átiparo ùnorẽã, na majũ caũmua pũgarãpua roro ãmeo átiepenucũñama. Bairo roro ána yua, na majũ na rupau rorije riaye to baio joroque átinucũñama.

²⁸Nipetirije cũ caãtajere ñãmirãcũã, Diore qũĩroagaetiyama. Bairo cũ na caĩroagaetie wapa, Dios cũã na piticõãñami. “Na caboro roro ricaati na catũgoñarĩjẽ mena na tũgoña ãmarõ,” ì, na piticõãñami. Bairo cũ caãto, na pũame nemojãñurõ roro átinucũñama. ²⁹Nipetiri wãme carorijere caãtinetõmajucõãrã niñama. Bairo caãna ãnirĩ bopaca ññarĩcãrõ mano roro átiganicũñama camasãrẽ. Tunu carõmia mena roro átiepenucũñama. Tunu bairoa apeye ùnierẽ cacũgorã nimirãcũã, netõjãñurõ cũgonemoganucũñama. Nipetirije carori wãmerẽ átinucũñama. Aperã yayere ñãũgaripeanucũñama. ãmeo pajĩãganucũñama. Roro ãmeo tutinucũñama. Camasãrẽ na ìtoepenucũñama. Aperã cũã roro busupainucũñama. ³⁰Aperã cũãrẽ roro na átigarã, na caãperimiatacũãrẽ, roro na busujãnucũñama. Diore cateerã majũ niñama. Aperãrẽ na tũgoña yapapua joroque na átinucũñama. “Jãã roque caãnimajũrã jãã ãniña aperã netõrõ,” ìnucũñama. Na majũ na catũgoñarĩjẽ mena roro na caãtipeere tũgoñabõcari roro átinucũñama. Na pacua cũãrẽ na baibotionucũñama. ³¹Cariape tũgogaetimajucõãñama. “Bairo jãã átigarã,” na caĩrĩjẽ cũãrẽ na caĩrõrẽ bairo áperinucũñama. Ni jĩcãũ ùcũrẽ cũ maiẽtĩñama. Tunu apeyera roro aperã na na caĩrĩjẽrẽ tũgori, na masiriyobojagaetinuċñama. Aperã cũãrẽ na bopaca ñãgaetinuċñama. ³²Bairo cabaiãnarẽ cabero na recõãgumi Dios peeropũ. Tiere

ati yepapu Dios cū caicūrīqūērē masīmirācūā, na puame carorijere átīcōā ninucūñama. Bairo caāna ānirī aperā narē īñacōrī roro na caátiere īñarā, “Marī caátorea bairo na cūā roro átiyama,” ī useaninucūñama.

Dios juzga conforme a la verdad

2 ¹Bairi noo caāna mujāā mena macāāna puame, “Ānoa carorā cañuena niñama,” na caīata, camasā na caátiere caīñabeserārē bairo bainucūñama. Mujāā cūā narēā bairo roro caátipairā mujāā āniña. Bairi mujāā puame aperārē, “Mujāā yaye wapa mujāā buicutiya,” na mujāā caīata, mujāā cūā narēā bairo cabuicuna mujāā tuacōāña. ²Atore bairo marī ī masīña: “Dios puame roro caānarē, ‘Na yaye wapa popiye na baio joroque na yu átigu,’ cariapea cū caicūrīcārōrēā bairo átīmajūcōāgumi,” marī ī masīña. ³Mujāā, “Ānoa roro caāna niñama,” camasārē caībeserā nimirācūā, mujāā cūā narēā bairo roro mujāā átīnucūñā. Bairi, “Jāā caátiere īñabeseecumi Dios,” mujāā ī masīētīña. Mujāā cūārē mujāā caátiere īñabesemajūcōāgumi Dios. ⁴Baipua mai, mujāārē caīñamai ānirī jicoquei mujāārē īñabeseetigumi. Roro mujāā caátīānierē tūgoña yapapuari mujāā catūgoñawasoarore bori caroaro yerijōrō cotei átiyami Dios. Mujāā puame roque ricaati tūgoñarī, “Marī caátīānie, ĩurō Dios cū caīñajoro. Bairi ñe ũnie cawapa cūgoena marī āna,” mujāā ī tūgoñanucūñā.

⁵Catūgomasiēna mujāā āniña. Dios puame caroaro yerijōrō roro mujāā caátiere mujāā catūgoñawasoapeere cū cacotemiatacūārē, mujāā puame yapapuari roro mujāā caátiere mujāā tūgoña wasoagaetiya. Bairo caāna mujāā caānoi, mujāā yaye wapa

pairo āninemorō baiya. Bairi cabero Dios cū caīñabeseri rūmū caetaro, cū caīrīcārōrēā bairo cariapea netōjāñurō popiye mujāā baio joroque mujāā átigumi. ⁶Ti rūmū caāno Dios puame camasā tocānacāpūrea na caátawāmerī caāno cārōrē īñacōñarī na īñabesegumi. ⁷Camasā jīcāārā caroaro átīcōā ninucūñama. Caroaro caroa macāājērē átīāniganucūñama. Dios cū caīñajesorije ũnierē átīāninucūñama. Tocānacā rūmua Dios mena ānijānagaetinucūñama. Na ũna roquere yeri capetietie majūrē na jogumi Dios. ⁸Aperā roque na caátore bairo áperinucūñama. Na ũna Diore baibotiori cū yaye cariape macāājē quetire catūgousagaena roquere tutuaro mena popiye na baio joroque na átigumi. Carorije macāājērē na caborije jūgori tutuaro mena popiye na baio joroque na átigumi. ⁹Nipetiro roro caátipairā roro popiye tāmūogarāma. Caānijūgoro judío majā cañuena tore bairo tāmūojūgogarāma. Na bero judío majā caāmerā cūā cañuena popiye tāmūogarāma. ¹⁰Aperā caroa macāājērē caátīāninucūrā roquere caroaro na átigumi Dios. Nipetiro camasā na catūgoro, “Caroaro majū mujāā ápu,” na īgumi. Tunu caroa yericutajere na jogumi. Caānijūgoro tore bairo na átigumi judío majā cañurārē. Na bero judío majā caāmerā cañurā cūārē bairoa na átigumi.

¹¹Bairi judío majā, aperā judío majā caāmerā cūārē na īñaricawoetiya Dios. Jīcārō tūni caroaro cariape na īñānami nipetiro camasārē. ¹²Judío majā caāmerā, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē masīētīñama. Bairo tiere masīētīmirācūā, tocānacāpūrea yasicoagarāma, roro na caátie jūgori. Judío majā roque cū caroticūrīqūērē masīñama. Bairo masīmirācūā, tiere

na cabaibotiorije wapa yasicoagarāma na cūā. ¹³“Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē na catūgorije jūgori, ñe ũnie carorije wapa cacūgoena niñama,” na ĩ, ĩñaētīñami Dios camasārē. Cū caroticūrīqūērē tūgori bero caroaro caāna roquere, “Ñe ũnie carorije wapa cacūgoena niñama,” na ĩ, ĩñañami. ¹⁴Judío majā caāmerā Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē masiētīmirācūā, na majū caroa macāājērē na caápata, Dios cū carotirore bairo ána átiyama. Bairo na caápata, na yeripū tie carotirore bairo caátimasirā tuayama. ¹⁵Bairi caroaro na caátīānie mena cariape na caānierē marī masīō joroque átiyama. Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē camasirārē bairo niñama. Bairi cariape na caápericōāta, na majū na yeripū, “Marī buicutiya,” ĩ masīñama. Tunu bairoa caroa macāājērē na caátiatato bero caāmata roque, “Cabuimāna marī āniña,” ĩ masīnucūñama. ¹⁶Atie Dios yaye queti yū caquetibujurore bairo baicoagaro: Dios cū macū Jesure cū caññabeserotiri rūmū caetaro nipetiro roro na catūgoñarijērē, yasioropū na caátaje cūārē ĩñabesegumi Dios.

Los judíos y la ley de Moisés

¹⁷Mujāā, judío majā atore bairo mujāā ĩrīqūē cūtinucūñā: “Jāā judío majā jāā āniña. Bairi Dios puame caroaro jāā átigami, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē camasirā jāā caānoi,” mujāā ĩ tūgoña wēpñucūñā. Tunu bairoa aperārē na mujāā ĩnucūñā: “Jāā, jāā āniña Dios yarā cū cabesericarā majū,” mujāā ĩ wēpñucūñā. ¹⁸Bairi caīwēpñrā ānirī atore bairo mujāā ĩnemonucūñā: “Jāā, Dios cū caborije ũnie jāā caátipeere jāā masījāñuñā. Tunu bairoa Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē jāā camasirō jūgori caroa macāājē jetore jāā ĩñabesemasīñā,” mujāā ĩnucūñā. ¹⁹Tunu cacaapee

ĩñaenarē bairo caānarē cajūgomasirārē bairo, Dios yaye quetire camasiēnarē, “Jāā quetibujū masīñā,” mujāā ĩnucūñā. Tunu bairoa canaitīārōpū caānarē cajīñaworārē bairo, roro caānarē, “Caroaro na jāā átirotimasīñā,” mujāā ĩnucūñā. ²⁰Tunu, “Jāā puame Dios yaye quetire camasiēnarē tie quetire jāā quetibujū masīñā. Tunu bairoa catūgoñatutuawēpñēna cūārē caroaro na átiānio joroque jāā átimasīñā,” mujāā ĩnucūñā. “Jāā, merē jāā cūgoya Moisés ānacū cū caroticūrīqūē cariape quetibujurique majūrē. Tie jūgori tore bairo jāā átimasīñā,” mujāā ĩ tūgoñanucūñā. ²¹Bairi, “Aperārē caquetibujumasirī majā jāā āniña,” caīrā nimirācūā, ĩnopēirā mujāā majū yeri roro mujāā caátie puamerē mujāā quetibujugaetiyati? “Yajaeticōāña,” caīquetibujurā nimirācūā, ĩnopēirā mujāā cūā mujāā yajapainucūñati? ²²Tunu aperārē, “Apei nūmo mena roro átiepeeticōāña,” caīquetibujurā nimirācūā, ĩnopēirā tore bairo mujāā cūā apei nūmo mena mujāā átiepenucūñati? Tunu camasā na cawericarārē, “Na ĩroaeticōāña,” caīquetibujurā nimirācūā, ĩnopēirā na cairoari wii macāājērē mujāā yajanucūñati? ²³Tunu, “Jāā, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē camasirā majū jāā āniña aperā netōrō,” caīrā nimirācūā, tiere cabaibotiorārē bairo mujāā tuaya, tie quetire tūgousaena. Tie jūgori aperā puame Diore cū na boyetiepeo joroque ána mujāā átiya. ²⁴Torea bairo cariape ĩ quetibujuyupa Dios ya tutipū cūārē: “Mujāā, judío majā Dios cū caroticūrīqūērē mujāā cabaibotioĩñorijē jūgori, aperā judío majā caāmerā puame Diore roro cū na busupaio joroque mujāā átiya,” ĩ quetibujuyupa.

²⁵Bairopua, judío majā na caānierē áti ĩñorā rupau macāājērē yisetarique* ĩñjāñuñā, ni ũcū Moisés ānacū cū

caroticüriqüerē catügousau cū caāmata. Moisés ānacū cū caroticüriqüerē catügousaecu cū caāmata roque, cū rupau macāātōrē cayisetarotiricu nimicūā, cayisetaa mácūrēā bairo tuacōāñami cū catügousaetie jūgori. ²⁶Bairua, apei cū rupau macāātōrē cayisetaa mácū nimicūā, Moisés ānacū cū caroticüriqüerē bairo caroaro cū caátie jūgori, cū rupau macāātōrē cayisetarotiricure bairo tuayami Dios cū cañajoro. ²⁷Bairo judío yau caāmei cū rupaupu cayisetarotiecu nimicūā, Dios cū carotirore bairo caácu puame qūñabesegumi apei cū rupaupu cayisetarotiricu nimicūā, tunu bairoa Moisés ānacū cū caroticüriqüerē cūgomicūā, tiere catügousaecu puamerē.

²⁸Judío majārē bairo ānajē cutaje puame bui macāājē átiānajē mee niña. Marí rupau macāājē yisetarotirique cūā bui marí rupau macāājē átaje jeto mee niña. ²⁹Cariape judío majārē bairo majū ānajē cutaje puame marí yeri marí pupeapu ānajē cutaje niña. Tunu bairoa marí rupau yisetarotirique mena átiānajē cutaje cūā rotirique woaturique mee niña. Marí yeripu macāājē Espiritu Santo jūgori marí catūgoñawasoarique niña cariape judío majā majū ānajē cutaje. Tore bairo cū yeripu catūgoñawasoaricu roquere, “Ñe ūnie carorije wapa cacūgoecu niñami,” qūñiñami Dios, aperā camasā tore bairo cū na cañiñatimiatacūārē.

3 ¹Mujāā puame bairo yu caiquetibujurijere tūgorā, “¿Toroque judío majārē bairo marí caānajē cutie to wapa manicuti?” mujāā írā. “¿Marí rupau macāājē* yisetarotirique cūā to wapa manicuti?” mujāā írā. ²Yu puame, “Judío majā marí caānajē cutie

wapacutimajūcōāña,” niña capee marí cabairique jūgori. Bairi cañnijūgoro marí judío majārē cū yaye quietire marí cūjūgoyupi Dios.

³Aperā jīcāārā judío majā Diore na catügousaetimiatacūārē, cū cañjūgoyeticüriqüē cariape nicōāña. Bairi cū caiquetibujūcüricārōrēā bairo áticōāmasiñami Dios. ⁴Nipetirije cū caátigariquere cariapea áticōāgumi cū cañrīcārōrēā bairo. Nipetiro camasā cañtopairā na cañnimiatacūārē, cū puame cariapea cū cañrīcārōrē bairo átimasñami. Dios ya tutipū cūā atore bairo quetibujuya:

“Mua, Dios, tocānacā rūmu caroaro cariape caquetibuju mu āniña. Bairi ni jīcāū ūcū camasocu caānorē bairo murē cabusujāū mácūmi,” ĩ quetibujuya.

⁵Mai, ¿dope bairo ñicuti? ¿Aperā camasā na cañtūgoñarōrē bairo ñicuti? Atore bairo ĩbujiorāma: “Rorije marí caāti ĩñoata, Dios caroaro cariape cū caānajē cutiere nipetiro camasā na masiō joroque ána marí átiya. Bairi carorije marí caátie ñujāñuña. Tore bairo, ‘Caroa macāājē niña,’ marí cañmiatacūārē, ¿nopēi roro marí caátie wapa marí qūñabesecuti Dios?” ĩ tūgoñabujiorāma jīcāārā camasā. ⁶¡Bairo mee niña! Bairo na cañtūgoñarijē caānorē bairo caāmata, ni ūcū jīcāūrē qūñabese masiētībujioñmi Dios.

⁷Apeyera, aperā atore bairo ĩnemorāma: “Marí cañtorije mena Dios cariape cū cañrījērē marí áti ĩñogarā. Bairi camasā cūrē, ‘Cañuu majū cariape cū cañrīcārōrēā bairo caácu niñami,’ ĩbujiorāma. Bairo na cañmiatacūārē, ¿dopēi Dios puame marírē, ‘Mujāā cañjūgoricarore bairo mujāā átiyaparoetiya,’ marí qūicuti? Bairo cū cañata, cariape ĩētñami Dios,”

İbujiorāma camasā. Tame, bairopua bairo na caırījē wapa maniña. ⁸Bairo ĩrā yua, atore bairo ĩmecñucūrāma: “¿Nopēırā carorije macāājēre marı ápericutı? Caroa macāājē pñame to átıo joroque ĩrā, carorije macāājē marı caáto ñuña,” ĩmecñucūrāma. Na pñame, “Pablo cūā torea bairo buenucūñami,” ñi busupaiyama. Camasā yure na catūgousaro boetiri, tore bairo ñi busupainucūñama. Bairo na caıbusupairije wapa Dios pñame roro popiye na baio joroque na átıgumi.

Todos somos culpables

⁹¿Tame, dope to baimiñati? Marı, judıo majā, ¿aperā netōjāñurō caroarā cañurā majū marı āniñati? İMarı baietiya tame yura! Bairi marı, judıo majā, aperā judıo majā caāmerā nipetiro camasā rorije caāna jeto marı āniña. Torea bairo yu cūā yu quetıbuñucūña. ¹⁰Tırūmupña cūārē atore bairo ĩ woatuyupa Dios ya tutıpu:

“İNi jıccāñ ũcū camasocu cañuñ caroaro carıape caácu máccūmi!

¹¹ Ni jıccāñ ũcū caroaro catūgoması máccūmi.

Ni jıccāñ ũcū Diore bori cūrē camacacū máccūmi.

¹² Nipetiro camasā Dios yaye caroa quetire jānarı ricaati quetıbuñurıque pñamerē tūgousarā átiyama.

Caroa wāme ũnierē besemasıētırı tūgoñamawıjiacoayama.

Bairi, ini jıccāñ ũcū camasocu cañuñ carıape caácu máccūmi!

¹³ Na busurica, masa ope cayaamani opere bairo niña.

Ti ope cañıırıjē cañııwıtırora bairo roro na cabusurıje wıtınucūña. İtopaijāñuñama.

Tunu bairoa āña nıma capñıırōrē bairo, pñıırō na risero mena busunucūñama.

¹⁴ Roro na caırıjē jūgorı aperārē na tūgoña yapapua joroque átinucūñama.

¹⁵ Yoaro mee asiari noa ũna na caboñarē jicoquei na pajıārenucūñama.

¹⁶ Noo na caátópñ aperārē roro na tūgoña royetuao joroque na átinucūñama.

Tūgoñarıqūē paio joroque na átinucūñama.

¹⁷ Jıccā majārē bairo yerıjōrō ānımasıētıñama.

¹⁸ Petoaca ũno Diore cū masıgaetimajūccōñama.

Na cū caıñabesepee cūārē di rūmu ũno tūgoñagaetiya,

ı quetıbuñuyupa Dios ya tutıpu.

¹⁹⁻²⁰ Atores bairo marı masıña:

Dios pñame Moısés ānacū jūgorı cū caroticūrıqūērē marı judıo majārē marı cūñupı. Tiere cū cacūmiataccūārē, tiere marı caátıpeyomasıētıē jūgorı marı buıcutıya. Bairi nipetiro judıo majā, judıo majā caāmerā cūā, “Cabuıccna marı āniña. Dios popiye cū caátıparā marı āniña,” marı caımasıparore bairo ĩ, marı cūñupı Dios Moısés ānacū cū caroticūrıqūērē. Bairi ni jıccāñ ũcūrē Moısés ānacū cū caroticūrıqūērē caátıpeyogamırıccūrē, “Tie mu catūgousarıje jūgorı mu yu netōđgu,” di rūmu ũno ĩtıgumi Dios.

La salvación es por medio de la fe

²¹⁻²² Āmerē yua, Dios pñame ñe ũnie cawapa mánarē bairo marı ānio joroque cū caátaje quetire marı ĩñoñami. Mai, tie queti pñame cawāma queti mee niña. Tırūmupña Moısés ānacūrē, bairi profeta* majā cūārē na quetıbuñu jūgoyeticūñupı. Bairo na cawoatucūrıcā tutıripure cabuerā ānırı atore bairo marı masıña: Moısés ānacū cū caroticūrıqūērē marı

catũgousaro jũgori mee, Jesucristo mena marĩ catũgoñatutuarije jũgori roque ñe ũnie cawapa mánarẽ bairo marĩ tuao joroque marĩ átiyami Dios. Nipetiro camasãrẽ jĩcãrõ tũni torea bairo na netõõgumi cũ mena na catũgoñatutuarije jũgori. ²³Bairi marĩã camasã nipetiro roro caãna jeto marĩ ãniãna. Ni jĩcãũ ũcũ Dios cũ caborore bairo caátiemuetapeti mácũmi.

²⁴Bairo caãna marĩ caãnimitacũãrẽ, Dios puame camasãrẽ camai ãnirĩ cũ macũ Jesucristo cũ cariarique jũgori, ñe ũnie cawapa mánarẽ bairo marĩ tuao joroque marĩ ásupi. Ni jĩcãũrẽ wapa jẽnirĩcãrõ mano tore bairo marĩ átibojayupi. ²⁵“Yũ macũ yucupãĩpu cũ cariarije jũgori camasã na carorije wapare na yũ masiriyobojagu,” i tũgoñaũpĩ Dios. Bairi marĩ puame tiere masĩrĩ, Jesucristo mena marĩ catũgoñatutuata, caroaro marĩ emuetamasĩgarã yua marĩ cũ canetõõrĩqũrẽ. Bairo átiri marĩ masĩõñami, Dios caũũ cariape caácũ cũ caãnajẽ cutiere. Bairi tunu tirũmũũ macããna roro na caátiere ññamicũã, cariape yerijõrõ catũgoñau ãnirĩ, roro popiye na baio joroque na ápeyupi. ²⁶Torea bairo ãme cũãrẽ caũũ cariape cũ caãnajẽ cutiere marĩ masĩõcõã niñami. Tore bairo cũ caãnajẽ cutiere marĩ ññonemocõã ninucũñami, Jesucristore catũgousarãrẽ ñe ũnie cawapa mánarẽ bairo na ãnio joroque cũ caáticõãninucũrĩjẽ jũgori.

²⁷Bairi marĩ puame marĩ majũ caroaro marĩ caátĩãnie jũgori, “Dios cũ caĩñajoro cañurã marĩ ãniãna,” marĩ caĩbotiomasipee maniãna. Moisés ãnacũ cũ caátitoticũrĩqũẽ marĩ caátie jũgori mee caroarã marĩ ãniãna. Jesucristo mena marĩ catũgoñatutuarije jũgori roque Dios puame, “Cañurã mujãã

ãniãna,” marĩ i masĩñami. ²⁸Bairi yua, atore bairo marĩ i yaparoetaya: “Ni jĩcãũ ũcũ Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũrẽ cũ caátipeyogamirijẽ jũgori mee, Jesucristo mena cũ catũgoñatutuarije jũgori mena roque, ñe ũnie cawapa mácũrẽ bairo qũĩñagumi Dios,” marĩ i masĩña.

²⁹Bairi Dios puame, ¿judío majã quetiupau jeto cũ ãniãniati? ¿Aperã judío majã caãmerã nipetiro ati umurecõo macããna quetiupau mee mujããrã cũ ãnicuti? ¡Yũra, ati umurecõo macããna cũãrẽ nipetiro quetiupau majũ niñami! ³⁰Jĩcãũã niñami camasã quetiupau. Apei maniñami. Cũ, jĩcãũã niñami, ñe ũnie carorije wapa mánarẽ bairo marĩ ãnio joroque caátimasĩ, Jesucristo mena marĩ catũgoñatutuario jũgori. Tore bairo átinucũñami Dios na rupauẽ cayisetarotiricarã judío majã, o cayisetarotiena judío majã caãmerã cũã na caãnierẽ ññapeoricaro mano jĩcãrõ tũnia. ³¹Bairi yua, ¿Jesucristo mena marĩ catũgoñatutuarije jũgori, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽ, wapa manorẽ bairo to tuao joroque marĩ áticuti? ¡Baietiya boroña! Jesucristo mena marĩ catũgoñatutuario jũgori tie Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽ caroaro cariape tiere marĩ átinemomasĩõ joroque marĩ átiya.

El ejemplo de Abraham

4 ¹ãmerẽ mujããrẽ yũ quetibũjura Abraham ãnacũ cũ cabairiquere: Mujãã camasĩrõrẽã bairo cũ puame marĩ judío majã yau caãnijũgoricũ ãũpĩ. ²Cariapea Abraham ãnacũ caroaro cũ caátĩãnie jũgori Dios puame, “Ñe ũnie cawapa mácũrẽ bairo murẽ ñiãña,” cũ cairĩqũẽ caãmata, Abraham ãnacũ puame, “Yũ majũ caroaro yũ caátĩãnie jũgori yũ netõwũ,” i botiomasiũbijoricũmi.

Bairua, Dios cū cañajoro tore bairo ī botiomasiētīmīcūā, tore bairo ī botiobujoricūmi aperā camasārē.

³Atore bairo puame ī quetibujuyupa Dios ya tutipū Abraham cū cabairiquere: “Abraham ānacū puame Dios cū cañrījērē cañnorē bairo cariape tūgoyupi. Bairo cū cabairijere īnarī bero, Dios puame, ‘Ñe ūnie cawapa mácūrē bairo cū niñaña,’ īnupī,” ī quetibujuyupa.

⁴Īcōnarī mujāārē yu quetibujupa mai: Jīcāū ūcū apeye ūnierē cū capaāta, bairoa wapa mano apeye ūnierē cū jorā mee ātinucūñama. Cū capaarije wapa majū cū wapatirā ātiyama.

⁵Bairua, Dios puame paari majārē na cawapatirore bairo mee ātinucūñami camasārē. Caroaro na caátie jūgori mee, cū mena na catūgoñatutuarije jūgori, ñe ūnie cawapa cūgoenarē bairo na īñanucūñami. Tore bairo na netōñucūñami Dios, camasā na majū na caátie mena na canetōmasiētīmīatiacūārē. ⁶Tirūmupu macāacū David cūā yu cañrōrēā bairo īnupī: “Dios camasā na caātiere īnarī mee, cū mena na catūgoñatutuarijere īnarī, ‘Cañurā ñe ūnie carorije cawapa cūgoena niñama,’ na ĩnucūñami Dios. Tore bairo cū cañrā puame butiuro useaninucūñama,” īnupī David ānacū cūā. ⁷Atore bairo ī woatuyupi Dios ya tutipū:

“Noa ūna roro na caātiere Dios cū camasiriyobjaricarā useanirī niñama.

⁸Tunu bairo, ini ūcūrē, ‘Mu carorije wapa yu jēnietigū,’ cū cañ puame cūā useanirī niñami!” ī woatuyupi.

⁹David ānacū cū cawoatucūrīqūē puame, ¿marī judío majā jetore marī cū cañquetibujū jūgoyeticūrīqūē to āniñati? ¿Aperā judío majā

caāmerā cūārē na cū cañquetibujū jūgoyeticūrīqūē mee mujāārā to āniñati? Yura, nipetiropuā catūgoñatutuarā, David cū cañquetibujūcūrīqūērēā bairo useanigarāma. Merē torea bairo mujāārē jāā quetibujuaru. Dios puame Abraham, cū mena cū catūgoñatutuario īnarī, “Cañuu, ñe ūnie cawapa cūgoecure bairo murē niñaña,” qūñupī. ¹⁰¿Diwatoaru Dios, “Cañuu niñami,” cū qūñuparī Abrahārē? ¿Cū rupau macāātōrē* cayisetaricu cū caāno, o cayisetamácū cū cañorpuā, tore bairo cū qūñuparī? Bairo cū caātirotiparo jūgoyepua tore bairo qūñupī Dios. ¹¹Bairi Abraham, Dios cū cū cañrījērē cañnorē bairo cariape cū catūgoro beroru, cū rupaure cū yiseyupa. Tore bairo ātirotiyupi Abraham, Dios mena cū catūgoñatutuarije jūgori cūrē ñe ūnie cawapa cūgoecure bairo cū cū cacūrījērē cū camasīparore bairo ī. Tore bairo cabairicu ānirī Abraham ānacū puame nipetiro na rupau cayiserotiena nimirācūā, Dios mena catūgoñatutuarā cūārē na ñicū caāñijūgoricu ānupī. Bairi Dios cūā torea bairo cariape cañurā ñe ūnie cawapa mánarē bairo na ĩñañami na rupau cayiserotiena cūārē. ¹²Tunu bairoa marī judío majā marī rupaure cayisetarotiricarā, Abraham ānacū cū rupaure cayisetamácūpuā Dios mena cū catūgoñatutujūgoricarore bairo Dios mena catūgoñatutuarā majū ñicū cūā ācū baiyami.

La promesa se cumple por medio de la fe

¹³Mai, Dios puame atore bairo qūñupī Abrahārē: “Mu, bairi mu pārāmerā cūārē ati yepare mujāā yu jogu mujāā cañnīpa yepa,” qūñ jūgoyupi, Abraham puame cañnorē bairo cariape

Dios mena cū catūgoñatutuario jūgori. Cū caroticūrīqūērē caroaro cū caátie jūgori mee, cū mena cū catūgoñatutuarije jūgori roque tore bairo qūīñupī Dios. Bairi, “Ñe ūnie cawapa cūgoecure bairo caācū mū āniña,” qūīñupī Dios yua. ¹⁴Dios puame, “Mujāārē yu juátinemoḡu,” cū caicūrīqūērē, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē caána jetore cū cacūrīqūē caāmata, Dios mena marī catūgoñatutuarije puame wapa manibujoro. Tunu bairoa Abrahārē, “Caroare mū yu jogu,” cū caīrīqūē cūā wapa manī yaparo etabujoricaro. ¹⁵Bairi nipetiro camasā Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē caátipeyogamirā puame popiye na baio joroque Dios cū caátiparā niñama. Bairopua, tie roticūrīqūē camanicōāta, tiere cabaibotorā cūā manibujorāma. ¹⁶Bairi Abraham jūgori nipetiro cū pārāmerā caānparārē Dios cū caicūrīqūē caroaro caānicōānipeere īrā, Dios mena camasā na catūgoñatutuacōāno boya. Bairo īḡu niña: Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē caátipeyogamirā jeto meerē, nipetiro Abrahārē bairo Dios mena catūgoñatutuarārē caroare na jogumi Dios, na cū caicūrīcārōrēā bairo. Bairo bairi Abraham ānacū puame yua, marī nipetiro Dios mena catūgoñatutuarā nīcū caānacū majū nijūgoyupi. ¹⁷Dios ya tutipū cūārē atore bairo ī quetibujū woatuyupa: “Āmerē, murē nipetiro camasā poari nīcūrē bairo caācū majū mū ānio joroque mū yu ātiya,” ī quetibujuyupa. Tiere caī puame niñami marī Quetiupau Dios, Abraham ānacū caroaro cariape cū catūgousaricū. Cūā niñami Dios cariacoatana na caānmiatacūārē na yeri catio joroque caācu. Tunu bairo apeye camānājē to caānmiatacūārē, nipetirije caānierē caātijēñorīcū niñami.

¹⁸Mai, Abraham puame cabucu ānirī cū capūnaacuti yutea to capeticōāmiatacūārē, Dios cūrē cū caīrīqūērē tūgoñatutua jānaesupi. Dios Abrahārē, “Mū pārāmerā caānparā, capāārā nigarāma,” cū cū caīrīqūērē caānorē bairo cariape tiere cū catūgoñatutuarique jūgori nipetiro camasā poari nīcūrē bairo caācū majū ānijūgoyupi. ¹⁹Cabucu cien cūmarī majū merē cacūḡou nimicūā, Abraham puame di rūmu ūno Dios mena tūgoñatutua jānaesupi. Puḡarāpu cū nūmo mena cabutoa ānirī na cayasipee cūārē masīñupī Abraham. Bairi puḡarāpu cabutoa ānirī na capūnaa cutipee cūā mañupā. ²⁰Dios cūrē cū caicūrīqūērē puḡani cārō, “Tore bairo āpeimi Dios,” ī tūgoñaesupi. Bairo ī tūgoñaētīrī yua, nemojāñurō roque Dios cūrē cū caicūrīqūē mena tūgoñatutuanemoñupī. Diore cū basapeoyupi Abraham. ²¹“Dios yure cū caīrīcārōrēā bairo átimasīpeyocōāñami,” caroaro ñe ūnie rusaeto ī tūgoñatutuacōāñupī. ²²Tore bairo cū catūgoñatutuario iñarī, Dios puame Abrahārē, “Cañuñ ñe ūnie cawapa cūgoecure bairo cū niñaña,” iñupī. ²³Atie Dios, “Cañuñ, ñe ūnie cawapa cūgoecure bairo mū niñaña,” cū mena cū catūgoñatutuario jūgori cū caicūrīqūērē Abraham ānacū jetore ī quetibujū cūēsupa Dios ya tutipure. ²⁴Marī cūārē cū caīpeere tore bairo ī quetibujū woatucūñupā. Bairi marī cūārē, “Cañurā, ñe ūnie cawapa cūgoenarē bairo mujāārē niñaña,” marī ī masīñami Dios, cū macū marī Quetiupau Jesucristo cariacoatacū cū caānmiatacūārē cū cacatoricū mena marī catūgoñatutuario jūgori. ²⁵Cūā, marī carorije wapa jūgori yucupāīpu riayupi. Bairo cariacoatacū

nimicũã, tunu catiyupi, marĩ carorije wapa jũgori roro popiye marĩ cabaibujiopeere netõõgu.

Libres de culpa

5 ¹ Bairi marĩ puame marĩ carorije wapare cũ canetõõbojaricarã ãnirĩ yua, jicãrõrẽ bairo Dios mena yerijõrõ marĩ ãniña. Tore bairo marĩ tuaya yua, marĩ Quetiupau Jesucristo yucupãipũ cũ cariarique jũgori. ² Jesucristo mena marĩ catũgoñatutuario jũgori Dios puame cũ mena nocãrõ caroaro majũ marĩ caãnajẽ cutiãnipeere marĩ cũñupĩ. Bairi tore bairo caroaro cariape marĩ ãnicõã ninucũgarã. Bairi Dios cũ caãnajẽ cutie macããjẽrẽ marĩ cũã jicã wãme ñno cacũgoparã ãnirĩ marĩ useanicõã niña. ³ Apeyera tunu popiye baimirãcũã, marĩ useaniña. Bairo popiye marĩ cabairo jũgori nemojãñurõ Dios mena marĩ tũgoñatutuagarã. ⁴ Bairo marĩ catũgoñatutuario, Dios puame, “Mũjãã, caroaro mũjãã ápu,” marĩ igũmi. Tere masĩrĩ yua, marĩrẽ caroaro cũ caãtipeere tũgoñarĩ, paio marĩ useanicõã nigarã. ⁵ Bairo caroaro marĩrẽ cũ caãtipeere marĩ catũgoña useaninucũrĩjẽ puame marĩ usearitia joroque marĩ áperiya. Bairi merẽ Dios puame marĩ yeripũ marĩrẽ cũ camaicõãninucũrĩjẽrẽ ñe ñnie rusaeto marĩ masiõ joroque átiyami, cũ yeri Espĩritu Santo marĩ cũ cajoricũ jũgori. ⁶ Mai, marĩ puame roro marĩ caãtie jũgori marĩ majũã tie wapare marĩ netõmasiẽpũ. Bairo marĩ canetõmasiẽto ñnarĩ, Dios cũ caĩñabesejũgoyeticũrĩcã rũmu caetaro, Jesucristo puame roque marĩ carorije wapare netõõgu riayupi. ⁷ Ni jicãũ ucũ marĩ mena macããcũ, apei cũ yaure qũĩñamairĩ, “Mũrẽ na capajĩãparo ñnorẽã, yure na pajĩãto,” caĩmasĩ

mãcũmi. Bairua, cũ yaũ caĩũũ majũ cũ caãmata, tore bairo ĩ masĩbujioñmi. ⁸ Dios puame roque nocãrõ majũ marĩ cũ caĩñamairĩjẽrẽ marĩ masiõñupĩ, Jesucristo marĩ cũ canetõõrĩqũẽ jũgori. Marĩã, roro caãtipairã marĩ caãniamiatacũãrẽ, cũ puame yucupãipũ riacoásupi, marĩ carorije wapare netõõgu.

⁹ Bairi marĩ puame marĩ carorije wapare cũ canetõõbojaricarã ãnirĩ ãme roquere yua atore bairo nemojãñurõ marĩ ĩ masiña: “Dios camasãrẽ cũ caĩñabeseri rũmu caãno popiye cũ caãtiparã mee marĩ ãniña,” marĩ ĩ masiña, Jesucristo marĩ netõõgu yucupãipũ cũ cariarique jũgori. ¹⁰ Cajũgoyepũre mai, Diore caboena ãnirĩ cũ wapanarẽ bairo marĩ amũ. Bairo caãna marĩ caãniamiatacũãrẽ, marĩ mairĩ cũ mena jicãrõrẽ bairo marĩ ãnio joroque marĩ ásupi, cũ macũ cũ cariarique jũgori. Bairo cũ caãtana ãnirĩ ãme roquere nemojãñurõ atore bairo marĩ ĩ masĩnemoña: “Jesucristo cariacoatacu nimicũã tunu cũ cacatirique jũgori, cũ canetõõparã majũ marĩ ãniña,” marĩ ĩ masiña yua. ¹¹ Atie cũãrẽ marĩ ĩ masiña: Dios mena marĩ useaniña, marĩ Quetiupau Jesucristo jũgori. Dios puame cũ macũrẽ yucupãipũ cũ cariarotirique jũgori jicãrõrẽ bairo cũ mena yeri jõrõ marĩ ãnio joroque ásupi.

Adán y Cristo

¹² Jicãũ caĩmu ati yepa caãnijũgoricũ Adán cawãmecucũ jũgori carorije átaje nijũgoyupa ati yepapũre. Bairo carorije átaje caãnijũgoro bero yua camasã yasijũgoyupa. Bairi nipetiro camasã carorije caãna ãnirĩ cayasiparã marĩ ãniña. ¹³ Mai, camasã Moissẽ ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽrẽ na cacũgoparo jũgoyepua merẽ carorije macããjẽrẽ

áticōājūgoyupa ati yeparure. Bairo camasā roro na caátianimiatacūārē, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē na cacūgoeto jūgori, cū cacūrīqūērē cabaibotoriārē bairo na īñaesupī Dios. ¹⁴Bairo cabaimiatacūārē, Adán ānacū cū caānijūgori rūmupui nijūgoatō Moisés ānacū cū caāni yuteapu nituetayupa roro caāna na cayasirije. Bairāpua, Dios Adārē, “Ti yucu rícare ũgaeticōāña,” cū caicūrīqūērē bairo caānierē na cabaibotoriye jūgori mee yasiyupa camasā. Adán ānacū carorijere caátijūgoricu majū āñupī. Jesús puame roque caroa macāājērē ati yepapu cajeatijūgoricu majū āñupī.

¹⁵Bairopua, Adán roro cū caátaje mena quetibuju cōñamasīā mano caroa Dios camasārē cū caátibojarique menarē. Bairo cabaimiatacūārē, jīcāū caūmu roro cū caátijūgorique jūgori camasā capāārā yasiyupa. Apei jīcāū caūmu Jesucristo jūgori wapa jēnirīcārō mano Dios camasārē cū caátibojarique pairo netōrō cañurījē nijūgoyupa. Nocārō camasā capāārārē caroaro cū caátipee nijūgoyupa.

¹⁶Bairo cabaimiatacūārē, jīcāū caūmu roro cū caátaje mena quetibuju cōñamasīā mano caroa Dios camasārē cū caátibojarique menarē. Bairo cabaimiatacūārē, Adán jīcāū caūmu caānijūgoricu jīcā wāmea Diore roro cū cabaibotoriye jūgori nipetiro camasā carorije cawapa cūgorā jeto tuayama. Bairo na catuamiatacūārē, camasārē na īñamairī ñe ũnie cawapa cūgoenarē bairo na īñañami Dios nipetiro cū mena catūgoñatutuari majārē, capee wāme majū cūrē cabaibotoricarā na caānimiatācūārē. ¹⁷Mai, jīcāū caūmu roro cū caáticūjūgorique jūgori nipetiro camasā mena ānicōāñupā baiyasirique. Bairo caāna ānirī nemojāñurō atore bairo marī ī masīña:

“Dios nipetiro camasārē nocārō pairo na īñamairī wapa jēnirīcārō mano, ‘Caroarā ñe ũnie cabuicūperārē bairo mujāā ñiñaña,’ cū caīrīcārā puame ũmurecōopu caroaro majū ānicōā ninucūgarāma Jesucristo jīcāū jūgori,” marī ī masīña.

¹⁸Bairi Adán roro cū caátaje jūgori nipetiro camasā cabuicūnarē bairo na tuao joroque ásupi. Jesucristo puame roque caroaro cariape ácu, cū cariarique mena nipetiro cabuimānarē bairo tuamasīcōā ninucūñama.

¹⁹Bairo īgu ñiña: Jīcāū caūmu Diore cū cabaibotoriye jūgori capāārā camasārē rorije caānarē bairo na īñañami Dios. Apei puame roque Diore cū catūgousarique jūgori capāārā camasārē caroarā ñe ũnie cawapa mānarē bairo na īñañami Dios.

²⁰Apeyera tunu Moisés ānacū mena cūñupī Dios cū caroticūrīqūērē, nipetiro camasā tocānacā wāme roro na caátiere na camasīparore bairo ī. Bairo tie cū cacūrīqūērē masīmirācūā, nemojāñurō carorije macāājērē átinemoñupā. Bairo camasā na cabaimiatacūārē, Dios puame nemojāñurō na īñamainemocōā jūgoyecusupi. ²¹Roro marī caátie wapa jūgori marīā nipetiro camasā cabaiyasiparā jeto marī āniña. Bairo cabaiyasiparā marī caānimiatācūārē, Dios puame caroaro marī cū caátie jūgori caroarā ñe ũnie cawapa cūgoenarē bairo marī ānio joroque ásupi. Bairo átiri yua, yeri pūna capetietie cūrē marī joyupi marī Quetiupau Jesucristo jūgori.

Muertos respecto al pecado pero vivos en Cristo

6 ¹Bairi yua, yu caātatajere tūgori bero, ¿dope marī caáto to ñucuti? “Dios puame

nemojāñurō marī qūñnamaiáto,” Irā,
 ¿nemojāñurō carorije macāājērē marī
 átinemocōācuti? ²Tore bairo marī
 áperigarā. Merē marīā, roro átiānajērē
 cajānamajūcōāricārā marī āniña. Bairo
 caāna ānirī, ¿dope bairo tunu carorije
 macāājērē marī átiāninemobujiocuti?
³¿Atore bairo mujāā masētīñati?
 Mujāā masirā. Mujāā puame Jesucristo
 yarā ānigarā na mujāā cabautiza*
 rotirica rūmu caāno atore bairo
 mujāā tuayupa: Jesucristo yucupāipū
 cariaricure bairo caāna mujāā tuayupa,
 Dios cū cañajoro. ⁴Bairi mujāārē na
 cabautizari rūmu Jesucristo mena
 cayaecoricarārē bairo baimirācūā,
 tunu cū mena Dios cū cacatoricarārē
 bairo mujāā baiyupa. Bairo cū mena
 cacatiricarārē bairo caāna ānirī
 caroarā cawāma yericuna mujāā
 tuayupa yua. Tore bairo marī ásupi
 cū macūrē Dios nocārō caroaro cū
 caátimasirījē jūgori.

⁵Jesucristo mena marī
 caānicōāmata, cariapea cariaricupū
 nimicūā, tunu cū cacatiricarorea
 bairo marī cūā cacatinemoparā
 marī ānigarā. ⁶Bairi, bairo marī
 masiña: Marīā, cajūgoyepure roro
 marī caātiānimirīqūērē Jesucristo
 cū cariarique jūgori yucupāipū
 papuaturericarore bairo baiyupa Dios
 cū cañajoro. Dios puame ati rupau
 mena roro camasā na caātiānigarije
 to yasio joroque ī, bairo ásupi
 Jesús. Bairi āmerē roro átiānajērē
 caēñotamasīēnarē bairo marī baietiya.
⁷Ni jīcāñ ūcū baiyasiri bero, cū rupau
 roro caátigamirīqūērē átinemoētīñami.

⁸Bairi, bairo marī ī tūgoñacōā niña:
 Jesucristo mena cariaricarārē bairo
 caāna ānirī, cū caátore bairo marī
 átigarā. Cariaricū nimicūā catitunurī
 ūmurecōopū cū caátátore bairo
 marī cūā riamirācūā tunu catitunurī

ūmurecōopū marī ágarā. ⁹Tunu atore
 bairo marī masīnemoña: Jesucristo
 riarī bero catitunurī ūmurecōopū ācū
 puḡani cārō tunu rianemoetigūmi.
 Di rūmu ūno riarique cū ēmuetæto.
¹⁰Jīcānia rīajānañupī, marī carorije
 wapare netōōḡu. Ámerē yua, catiri
 bero Dios mena caroaro ānicōā
 ninucūñami. ¹¹Bairi āmerē yua,
 mujāā puame tirūmupū roro mujāā
 caātiānajērē cacūmajūcōāricārārē
 bairo tūgoñaña. Cariacoatana ānana
 carorijere na caátimasīētōrēā bairo
 mujāā cūā tiere tūḡousanemoeticōāña.
 Jesucristo mena caāna ānirī, mujāā
 caātiānipeere Dios cū caborore bairo
 jeto átiānicōāña.

¹²Bairo bairi yua, mujāā puame
 ati rupau butioro roro mujāā
 caátiganucūrījērē mujāā majūrē
 átijjātirotieticōāña. Roro marī rupau
 caátiganucūrījērē tūgoñaenarē
 bairo tiere tūgoñanetōcōāña. ¹³Marī
 caññarījē, marī cabusurije nipetirije
 marī rupau macāājē mena roro
 marī áperigarā. Bairo roro átajere
 átato ūnorēā, Dios cū caborore
 bairo caroa macāājē puamerē marī
 átiānigarā. Riacoati tunu cacatiricarārē
 bairo caroa macāājērē marī áticōā
 ninucūgarā. ¹⁴Bairi yua, āmerē
 roro átiānajē mujāā catūgoñarījē
 mujāā netōñucāētigarō. Ámerē yua,
 Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē
 carotiecocōāna mee mujāā āniña. Dios
 puame roque mujāārē mairī, caroaro
 mujāā rotiyami mujāā yeripū. Bairo
 cū mena mujāā caānoi, carorije átaje
 mujāārē ēmuetætiya.

Un ejemplo tomado de la esclavitud

¹⁵Bairi yua, yu cañatajere tūgori
 bero, ¿dope marī caáto to ñucuti?
 ¿Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē
 carotiecocōāna mee, Dios yayere

caïroarā ānirī carorije macāājērē marī ātinemocōānicuti? Tore bairo marī áperigarā. ¹⁶Caroaro mujāā masiña merē atiere: Mujāā puame apei cū carotirore bairo mujāā caáticōāmata, cūrē capaabojacoteri majā majū jāārā mujāā baiya. Cūā, mujāā quetiupaure bairo tuau baiyami. Torea bairo carori wāmerē mujāā caáticōāmata, tie carorijere caátirotiēcocotenucūrā majū mujāā tuaya. Dios cū carotirore bairo marī caáticōāmata roque, cūrē capaacoterārē bairo marī ānigarā. Bairo cū carotirore bairo āna carorijere átato mano marī ānigarā. ¹⁷⁻¹⁸Mai, mujāā puame cajūgoyepure carorijere áticōā ninucūrā tiere caēñotamasīēna majūrē bairo mujāā baiyupa. Cabaimirīcārā āmerē yua aperā Jesucristo yaye quetire mujāā na caquetibujuro tūgori, mujāā yeripu tiere mujāā tūgousajūgoyupa. Bairi Jesucristo jūgori roro átajere caēñotamasīrā ānirī caroa macāājē majūrē mujāā átiānicōā jūgoyupa. Bairo mujāā caānajē cutiere tūgoñarī, yu puame Diore, “Muñujāñuña,” cū ñinucūña. ¹⁹(Bairārpa mai, catūgoñatutuawēpūēna mujāā caānoi, camasā na cabairijere ícōñarī mujāā yu quetibujuya.) Mujāā puame cajūgoyepure mujāā cañnarījē, mujāā cabusurije nipetirije mujāā rupau macāājē mena roro átiānajērē mujāā átiāñupā. Bairo roro átajere átato ūnorēā, āme roque Dios cū caborore bairo caroa macāājē puamerē átiāñā. “Cū mena caānimajūcōārā ānirī nemojāñurō cū caborore bairo marī átigarā,” í tūgoñarī caroaro áticōā ñinucūña.

²⁰Mai mujāā, cajūgoyepure roro caáticōāna ānirī tie carorijere caáticotenucūrā majū mujāā āñupā. Bairo caāna ānirī ñe ūnie

caroa macāājērē mujāā átiga tūgoñamasiēsupa. ²¹¿Cajūgoyepure roro mujāā caátianajē mena ñe ūnie caroare mujāā bócarī? Mujāā bócaesupa. Tiere tūgoñamasīrī yua, āmerē mujāā bobotūgoñaña. Roro mujāā caátaje wapa peero yasiricaropu roro mujāā baibujioyupa. ²²Bairo baibujiomirācūā, āmerē yua roro mujāā caátiganucūrījērē ēñotamasīrī, Dios cū caátirotirore bairo caroa macāājē puamerē mujāā átijūgoyupa. Tie roque wapacutiya mujāārē. Bairi nemojāñurō cū caborore bairo mujāā caápata, cū caátianirotirijere caāna majū mujāā tuaya. Bairo mujāā caáticōāninucūata yua, yeri capetieti pūnarē mujāā jogumi Dios. ²³Bairi roro camasā caátipairā na yaye wapa peeropu caápārā ñiñama. Dios marīrē cū cajorije puame roque yeri capetietie ñiña. Jesucristo marī quetiupañ jūgori wapa jēnirīcārō mano tiere marī joyami.

Un ejemplo tomado del matrimonio

7 ¹Yu yarā, yu bairārē bairo caāna, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē mujāā masiña. Tie puame ati yepapu mai marī cacatiāno, marīrē tutuaro rotirore bairo marī átiya. Marī cariaro bero roque, tiere carotiecoena marī tuacōāña yua. ²Mai, ícōñarī mujāā yu quetibujupa: Jīcāō ūcō camanapucuco, cawāmojiyarico cō caāmata, Moisés ānacū cū caroticūrīqūē caīquetibujuro jūgori cō manapure cō capitiro maniña. Cō manapu cū cariaro bero roquere yua, na cawāmojiyamirīqūē peticoaya. Bairi yua, Moisés ānacū, “Mu manapure cū pitieticōāña,” cū caīroticūrīqūērē carotiecocōācō mee tuayamo. ³Bairi tunu cō manapu cū cacatimiatacūārē, apei caūmu mena cō caāmata, roro áco átiyamo. Moisés

ānacū cū caroticūrīqūērē cabaibotiore bairo baiyamo. Bairo caācō nimiocūā, cō manapū cū cariacopata roque, Moisés ānacū, “Mū manapūre cū pitieticōāña,” cū caīroticūrīqūērē carotiecocōācō mee tuayamo. Bairo apei caūmū mena wāmojiyari cō caāmata, carorije áco mee átiyamo.

⁴Yū yarā, yū bairārē bairo caāna torea bairo mujāā cūā Jesucristo cū cariarique jūgori āmerē yua Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē carotiecocōāna mee mujāā āniña. Bairo jīcāō cō manapū cū cariaro bero apeire camanapūscure bairo catuarā ānirī, apei yarā majū mujāā tuaya yua. Bairo mujāā āmerē Jesucristo cariacoamirīcū tunu cacatirīcū yarā majū roque mujāā āniña. Bairo caāna ānirī caroa átaje tocānacā wāmerē mujāā átīānigarā.

⁵Cajūgoyepūre mai marī cajesorije ūnie carorijere marī īñaugaripeanucūwū. Bairo caīñaugaripearā ānirī Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē tūgori bero tie roticūrīqūērē marī baibotiojūgowū. Bairo tiere cabaibotiorā ānirī nemojāñurō tutuaro carorijere marī āpū. Bairo carorijere ána yua, peeropū cayasiráná majūrē bairo marī baimiwū.

⁶Cajūgoyepūre Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē carotiecorā majū marī ānimiwū. Ame roquere yua, Jesucristo mena ānirī tie rotiriquere carotiecorā mee marī āniña. Bairo caāna ānirī Dios cū caborore bairo caroa macāājē pūamerē marī átīānijūgomasīña, Dios, Espīritu Santore marī yeripū cū cajoro jūgori. Bairo Moisés ānacū cū cawoaturiquere marī catūgousaro jūgori mee, cawāma yeri marī cacūgoro jūgori roque Dios cū caborore bairo marī átīānimasīña.

El pecado que está en mí.

⁷Bairi Moisés ānacū cū caātiroticūrīqūē, “Carorije niña,”

¿marī īrāati? Bairo marī īētīgarā. Tie rotirique camanicōāta, “Yua, carorije caācū yū āniña,” marī tocānacāpūna marī ī tūgoña masīētībujioricarā. Mai, jīcā wāme roticūrīqūē macāājērē yū quetibujūpa: “Aperā yayere īñaugaripeaeticōāña,” ī quetibujūya. Tie roticūrīqūē camanicōāta, “īñaugaripearique, carorije niña,” marī ī masīētībujioricarā. ⁸Bairi Moisés ānacū cū caroticūrīqūē caāno jūgori yua, marī rupaupū rorije marī caātigarije caānie pūame tocānacā wāme roro átajere nemojāñurō marī átinemo joroque baiyupa. Tie roticūrīqūē camanicōāta roque, carorije pūame camanierē bairo tuabujioro. ⁹Mai, roticūrīqūērē masīēcūpū yū caāna yūteare cacatimajūūrē bairo yū ānimiwū. Cabero tie roticūrīqūērē yū camasirō bero yū rupaupū rorije yū caātigarije caānie pūame āninemoñupā. ¹⁰Bairo caātiecōū ānirī peeropū yū cayasipeere merē yū masīwū. Bairo tie rotirique jūgori camasārē Dios mena caroaro na catuabujioparo ūnorēā, yū pūamerē carorije wapa cacūgoure bairo yū tuo joroque yū āpū. ¹¹Yū majū yū tūgoña mawijiyupa. “Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē yū átipeyocōāgn,” ī tūgoñamicūā, yū rupaū rorije yū caātigarije caānie jūgori tiere yū átipeyomasīēpū. Bairo átipeyomasīētīrī, carorije cawapacūcū peeropū cayasipaure bairo yū tuamīñupā.

¹²Bairi atore bairo marī ī yaparoya Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē: Tie cañurijē majū niña bairopna. Tocānacā wāme roticūrīqūē caroaro cariape quetibujūrique cañurijē niña. ¹³Toroquere Moisés ānacū cū caroticūrīqūē cañurijē nimirōcūā, ¿nopēirō tie jūgori marīrē carorije cabuicūnarē bairo marī tuo joroque

to ásupari? Tie jūgori mee tore bairo marī baiw̄. Marī carorije jūgori carorije wapacunarē bairo marī tuao joroque marī ápu. Bairo bairi tie rotirique caroa macāājērē masīrī bero yua, roro marī rupaure caátiganucūrījē p̄amerē, “Tie carorije átaje majū niña,” marī ī tūgoñamasijūgow̄. Bairo ī tūgoñamasīrī, peeropu cayasicoabujiorārē bairo marī cañanjē c̄tīe cūārē marī masīw̄.

¹⁴Bairi atore bairo marī masīña: Moisés ānacū cū caroticūrīqūē p̄ame Dios cūrē cū caquetibujucūrīqūē majū niña. Bairi cañurijē majū niña. Yū rupaupu rorije yū caátigarije cacūgou ānirī yū p̄ame roque carorije macāājērē caáticōāninucūū yū āniña. ¹⁵Yua, yū caátigarije caroa ūnierē yū áperinucūña. Apeye carorije caátiamanipee ūnie p̄ame roquere yū átinucūña. Bairo yū caátinucūrījērē dope bairo ñi masīētīña. ¿Dopēī tore bairo yū átibauc̄tī? ¹⁶Yū caátigaetie p̄amerē ácu, atore bairo yū masīña: “Moisés ānacū cū caroticūrīqūē cañurijē niña,” ñi masīña. ¹⁷Bairi āmerē yū majū tie carorijere yū áperiya. Yū yeri yū catūgoñarījēpu carorije macāājē átaje nicōāña. Tie p̄ame roro yū átiāninucūō joroque yū átiya. ¹⁸Bairi caroa macāājērē átigamicūā, yū átijīātietiya. Bairo átijīātietiri atore bairo ñi masīña: Yū rupaū mena roro yū caátigarijere yū caápata, petoaca ūno caroa macāājē manimajucōāña. ¹⁹Yua, yū caátigarije caroa ūnierē yū áperiya. Apeye yū caátigaetie p̄ame roquere yū átinucūña. ²⁰Yū caátigaetie p̄amerē ácu, atore bairo yū masīña: Yū majū tie carorijere yū áperiya. Yū yeri yū catūgoñarījēpu carorije macāājē átaje nicōāña. Tie p̄ame roro yū átiāninucūō joroque átiya.

²¹Atore bairo jeto yū baicōā ninucūña: Caroa macāājērē

átiganucūmicūā, rorije átaje p̄ame jetore yū áticōā ninucūña. Carorije p̄ame yū ānijūgoyec̄tinucūña. ²²Yū majūp̄ua, Dios cū caroticūrīqūērē yū bomajucōāmiña. ²³Bairi atiere yū masīña: Yū catūgoñarījē mena caroa macāājērē yū átigamiña. Bairo yū caátigamiatacūārē, yūp̄ure niña caroaro yū caátigatūgoñarījērē ēñotarore bairo yūre caátinucūrījē. Bairi yū majū rupaū mena carorijere tutuaro yū átiganucūña. Bairo yūp̄ure caāno jūgori carorijere yū átijānamasiētīña.

²⁴Bairo carorije macāājērē caáticōāninucūū ānirī, ibutioro roro yū tūgoñarīqūē paiya! Peero caūpetietopu caápáu yū āniña. ¡Tame, roro majū yū t̄am̄oc̄pu! Bairi, ¿ni ūcū majū carorije yū rupaupu cacūgou yū caānie wapare yū cū netōōbujioc̄tī? ²⁵Dios p̄ame Jesucristo mena yū catūgoñatutuaro jūgori, yū carorije wapare yū netōōgumi. Bairo cū caátipeere tūgoñarī, “M̄uñjāñuña,” cū ñinucūña. Bairi atore bairo ñi yaparoya yū cabairijere: Dios cū caroticūrīqūērē, cū cabororea bairo yū caátipea niña. Baimicūā, yua, atī rupaū caācū ānirī roro átaje yūp̄ure caāno jūgori carorije yū caátipee cūā āno bairop̄ua.

La vida conforme al Espíritu de Dios

8 ¹Bairi Dios p̄ame noa ūna Jesucristo mena cañarē, “M̄ujjā buic̄tiya,” di rūm̄u ūno na īreetigumi. ²Jesucristo jūgori Esp̄ritu Santo cawāma yeri catiriquere cajou p̄ame roro marī caátaje wapare cabuic̄perārē bairo marī ānio joroque marī ásupi. Tunu bairoa peeropu marī cayasirábujiopee cūārē marī netōōñupī. ³Marīā, rorije caátīāninucūrā marī caāno jūgori,

Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē marī caátipeyomasípee mañupā. Tie roticūrīqūē jūgori marī carorije wapare marī canetōmasiētīmíatacūārē, Dios pūame roque marī carorije wapare netōōgū, cū macūrē ati yepapū cū joyupi. Cū macū pūame marī roro caátipairā marī carupaucutorea bairo ati rupau cacūgou āñupi. Ti rupau mena riari marī carorije wapa caānierē merē reepeyocōāñupi. ⁴Tore bairo marī ásupi Dios, cū camasōrījē jūgori marī pūame cū carotirore bairo marī caátipeyomasíparore bairo ī. Bairi mariā, āmerē yua ati rupau mena roro marī caátiganucūrōrē bairo marī átiāmerīgarā. Espiritu Santo cū caátirotirore bairo jeto roque caátianiparā majū marī āniña.

⁵Tocānacāpūa camasā ati rupau mena roro caátinucūrā pūame, ti rupau roro na caátie jetore átiāniganucūñama. Aperā, Espiritu Santo cū carotirore bairo caátinucūrā roque, cū caborije cañurījē pūamerē átiāniganucūñama. ⁶Noa ūna ati rupau mena roro caátianinucūrā pūame tore bairo na caáticōāninucūata, peero yasiricaropū ágarāma. Aperā, Espiritu Santo cū caborije cañurījē ūnie pūamerē caátianinucūrā roque tocānacā rūmua Dios mena yerijōrō ānicōā ninucūgarāma. ⁷Noa ūna ati rupau mena roro caátianiganucūrā pūame Dios cū carotirore bairo átiājātimasīgaetiyama. Bairi Dios pesuare bairo caāna majū tuayama. ⁸Bairi tore bairo ati rupau mena roro caátianinucūrā pūame di rūmū ūno Dios cū cañajesorije ūnierē áperimajūcōāñama cū cañajoro.

⁹Mujāā roque āmerē, na rupau caborore bairo caátianinucūrā na caátianinucūrōrē bairo mujāā átiāmerīña. Espiritu Santo

cū camasōrījē jūgori roque cū caátirotirore bairo jeto mujāā átiāninucūña. Tore bairo mujāā átiāninucūgarā, caānorē bairo Espiritu Santo Dios Yeri majū mujāā yeripū cū caāmata. Tunu bairoa Jesucristo cū cajou Espiritu Santo majūrē ni ūcū cū yeripū cacūgoecu pūame Jesucristo yau mee niñami. ¹⁰Ati rupau, roro marī caátinucūrī rupau pūame caboapa rupau niña. Bairo caboapa rupau caāniamiatacūārē, Jesucristo marīpūre cū caāmata, Dios pūame cañurā ñe ūnie cawapa mánarē bairo marī ānio joroque átiyami. Bairi marī rupau caboamiatacūārē, marī yeri pūame ūmrecóopū caticōā ninucūgaro. ¹¹Dios Yeri Espiritu Santo, Jesucristo cariaricupūre tunu cū catio joroque caátacu pūame marīpūre cū caāmata, marī rupau cayasiro bero tunu ti rupaure catio joroque átigumi. Espiritu Santo marīpūre cū caānoi, cū camasīrījē mena tore bairo marī átigumi.

¹²Bairi yū yarā, yū bairārē bairo caāna, marī yeripū Espiritu Santo cū caāno jūgori ati rupau mena roro marī caátiganucūrījērē áperirotiya. Espiritu Santo cū carotirore bairo pūame roque átirotiya. ¹³Ati rupau mena roro mujāā caátiganucūata, peeropū mujāā yasigarā. Baimirācūā, tie carorijere Espiritu Santo cū camasōrījē jūgori mujāā caátijānaata roque, mujāā caticōā ninucūgarā.

¹⁴Nipetiro Espiritu Santo cū camasōrījē jūgori cū carotirore bairo caátiusarā pūame Dios pūnaa majū niñama. ¹⁵Dios, Espiritu Santore marī cū cajoro, pacoteri majā na quetiupaure cauwirā na cabairore bairo marī baietiya. Dios pūame marīrē cū pūnaa marī ānio joroque átigayami. Cū, Espiritu Santo marī cū

cajūgomasiōrijē jūgori marī Pacu Diore, “Caacu,” cariape cū marī ī masīña.

¹⁶Espíritu Santo puame marī yeri marī catūgoñarijēpu, “Dios pūnaa majū marī āniña,” marī ī tūgoñao joroque átiyami.

¹⁷Bairo cū pūnaa caāna ānirī Dios, cū pūnaarē, “Caroare mujāā yu jogu,” nipetiro cū caīrīcārōrē bairo marī cūgopeyogarā. Jesucristo jūgori tiere marī cūgogarā. Jesucristo cū carotirore bairo marī caátie jūgori marīrē roro na caápata, cū mena ũmurecōopu caroaro caānopu caroaro marī ānicōā ninucūgarā.

La gloria que ha de venir

¹⁸Ati yepapu āna, roro popiye marī cabainucūrijē mena quetibuju cōñamasīā mano ũmurecōo caroaro caānopu caroare Dios marī cū cajopee menarē. Bairo ati yepapu roro popiye baimirācūā, cabero caroaro majū marī ānicōā ninucūgarā Jesucristo mena yua. ¹⁹Nipetirije ati ũmurecōo macāājē Dios cū caqūēnorīqūē puame camasā pajutiricaro mano apeye ũnierē na cacoterore bairo coterore baiya. “Ānoa yu pūnaa niñama,” Dios cū caīpa rūmu caetaparore coterore baiya. ²⁰⁻²¹Caānijūgoropu Dios cū caqūēnorīqūē nipetirije caroa cañurijē ānijūgoyupa. Cabero ati yepa macāājē roye tuapeticoasupa. Ati yepa to majūā roye tuaesupa. Adán cū cabaibotiorijere iñarī, Dios puame roque nipetirije to roye tuao joroque ásupi. Bairi nipetirije ati yepa macāājē cayasipee majū tuayupa. Bairo cayasipee caānimitacūārē, caberopu Dios puame tiere caroaro wasoagūmi tunu. Bairo ti rūmu caetaro cū pūnaarē cawāma rupau cū cawasoaparorea bairo ati ũmurecōo macāājē cū caqūēnorīqūē cūārē cawāma jeto wasoacōāgūmi. Bairo cū

caáto, tirūmupu cū caátijūgoricarore bairo caroaro nigaro tunu. Pūgani roye tuaetigaro yua.

²²Bairi atore bairo marī masīña: Ati ũmurecōo macāājē nipetirije Dios cū caqūēnorīqūē puame, jīcāo carōmio pūnaa cutigo popiye cō canetōrōrē bairo tie cūā roro popiye netōrō baiya. ²³Tie ati ũmurecōo macāājē jeto mee roro popiye netōrō baiya. Marī cūā torea bairo popiye marī bainucūña. Bairo caāna nimirācūā, merē caānijūgoro Espiritu Santore Dios cū cajoricarā majū marī āniña. Popiye netōrō marī ānicoteya mai ape rupau, rorije cacūgoeti rupaure, marī, cū pūnaarē cū caīrīcārōrēā bairo Dios cū cawasoaparo jūgoye. ²⁴Jesucristo mena marī catūgoñatutuario jūgori marī netōōnupī Dios. Bairi caberopu marī rupaure cū cawasoapeere caānorē bairo cariape marī tūgoñatutucoteya. Ni jīcāū ũcū dise ũnie cū cacoteriquere merē cū caīñaata, tiere cotenemoetiyami. Marī caīñarīqūēpu caāmata, dope bairo merē iñarīqūēpūre cotemasīā mano. ²⁵Bairi marī caīñaetiere mai cacoterā ānirī tiere pajutiricaro mano marī cacotetūgoñarō ñuña.

²⁶Marī puame Diore caroaro cariape caānorē bairo cū marī jēnimasī peyoetinucūña. Bairo cajēnipeyomasīēna marī caānoi, Espiritu Santo puame marī juátinemonucūñami. Bairi marī caátianipeere marī jēnibojayami cū yaye busurique mena. Tie busurique puame camasā busurique mena cabusujēñomasīā manie niña. ²⁷Dios puame roque marī yeri marī catūgoñarijērē caīñabesemasī ānirī Espiritu Santo marī cū cajēnibojarijere cariape tūgomasiñami. Dios cū caborore bairo Espiritu Santo

puame, marĩ, cū yarārē marĩ jēnibojanucūñami.

Más que victoriosos

²⁸Atore bairo marĩ masiña: Nipetiri wāme caroa, o popiye marĩ cabainucūpeere marĩ cūñupĩ Dios, marĩ, cūrē camairā cū caborore bairo caroaro marĩ caātiānimasiparore bairo ĩ. Tore bairo marĩ cūñupĩ Dios marĩ, cū cabesericarā, cū cabojūgoricarorea bairo catūgousarārē.

²⁹Dios merē caānijūgoripaupua marirē ĩñabeseri, “Ānoa caāniparā yu pūnaa majū nigarāma,” ĩcūcōāñupĩ. Cū macū cū caānierē bairo marĩ caānierē boū, bairo ĩcōā jūgoyupi. Bairi tunu cū macūrē, nipetiro cū mena catūgoñatutuarā jūgocure bairo cū caānierē boū, bairo ĩ jūgoyeticūcōāñupĩ Dios.

³⁰Caānijūgoripaupua merē cū yarā cū caānirotiricarā marĩ caānoi, cū pūnaa caāniparārē marĩ beseyupi. Bairo cū cabesericarā marĩ caānoi, “Ñe ũnie cabuimána, cañurā niñama,” marĩ ĩ ĩñañami. Bairo cū caĩ ĩñarā marĩ caānoi, caroaro majū cū caānajē cutie macāājērē marĩ cūā jicā wāme ũnorē marĩ cūgoo joroque ásupi.

³¹Bairo tie caroa queti majūrē tūgoñarĩ, atore bairo marĩ tūgoña masinemoña: Dios cū caĩñamaicoterā marĩ caānoi, noa ũna aperā marirē caĩñaterā nimirācūā, roro marĩ átiyaparoeiyama. ³²Dios cū macū caānimajūūrē cū riaroti joyupi ati yepapure, marĩ nipetiro marĩ carorije wapare netōōgu. Marĩ mairĩ, “Cū yu joetigu yu macūrē,” ĩēsupĩ. Bairo caátacu majū ānirĩ nipetirije caroaro marĩ caānajē cutipee cūārē marĩ jomajūcōāgumi. ³³Dios roque, “Ānoa ñe ũnie cawapa cūgoena niñama,” marĩ, cū cabesericarārē

marĩ ĩ masiñami. Bairi ni jicāū ũcū, “Ānoa, cañuena niñama,” marĩ ĩ busujāmasiēcūmi. ³⁴Mai, atore bairo niña: Jesucristo puame yucupāipū marĩ carorije wapare netōōbojagu riayupi. Bairo riacoamicūā, tunu nemo catiyupi Dios cū camasirijē jūgori. Bairo catiri bero āmerē yua, cū pacu cū carotimasirīpau cariape nūgōāpū ruirĩ, marĩ yaye caānipeere jēnibojau átiyami cū pacu Diore. Bairi ni jicāū ũcū, “Ānoarē na yaye wapa popiye na baio joroque na átirotiya,” marĩ, Dios cū cabesericarārē marĩ ĩ busujāmasiēcūmi. ³⁵Jesucristo marirē cū camairijērē ni jicāū ũcū ĩñotamasiēcūmi. Tunu bairoa popiye marĩ cabairije, o marĩ causeariti tūgoñarijē, o aperā Jesucristo yarā marĩ caānie jūgori roro marirē na caátie to caānimaatācūārē, Jesucristo puame marirē maicōā ninucūñami. Tunu bairi marĩ caauariarije, marĩ cajutii bopacarije, o cauwiorije watoa marĩ caānie, o aperā marirē na capajīāgarije caānimaatācūārē, Jesucristo puame marĩ maicōā ninucūñami. ³⁶Dios yaye quetire woarica tutipū cūā atore bairo ĩña cū yarārē:

“Dios, mū yarā jāā caāno
jūgori tocānacā rūmua
jāārē pajīārīcārō uwioro jāā
átinucūñama.

Ovejare* pajīāgarā, narē
pajīārīcārōpū na cajeánárē bairo
jāā cūārē roro jāā átinucūñama,”
ĩ quetibujū woatuyupa Dios ya
tutipū.

³⁷Bairo roro netōrō marĩ cabairije caānimaatācūārē, marĩ puame Jesucristo marirē camai cū cajuátie jūgori roro marĩ cabainucūrījērē netōnucārī jōpuame tiere tūgoñaenarē bairo marĩ tūgoñanetōcōāgarā.

³⁸Bairi ñe ũnie rusaeto atore bairo

ñi tũgoñatutuacõaña: Dise apeye ùnie Dios marirẽ cũ camairijẽrẽ marĩ ãñotamasitẽña. Marĩ cabaiyasiata, o marĩ cacaticõãmata cũãrẽ, dise ùnie marĩ ãñotamasitẽña. Bairi tunu ángelea* majã, wãti yeri pũna quetiuparã cũã marirẽ Dios cũ camairijẽrẽ marĩ ãñotamasitẽña. Tunu apeye ãme caãnie, caberõpu caãnipee cũã marĩ ãñotamasitẽña. ³⁹Bairi tunu jõbui ãmurecõõpu macããjẽ, caũcũãrõpu macããjẽ, nipetirije Dios cũ caquẽnorĩquẽ, marirẽ Dios cũ camairijẽrẽ marĩ ãñotamasitẽña. Marĩ Quetiupau Jesucristo yarã marĩ caãnoi, idi rũmu ùno marĩ maijãnaetinucũgumi Dios!

Dios ha escogido a Israel

9 ¹Yu, Jesucristore catũgõusau ãnirĩ mũjããrẽ cariape yu quetibũjuya. Mũjãã ñitoetiya. Tunu bairoa Espĩritu Santo yure cariape cũ caquetibũjõro jũgori cariape mũjããrẽ ñiña. ²⁻³Yu yarã, yu ya poa macããna judĩo majã Jesucristore na catũgõusætiere ñnarĩ roro yu tũgoñarĩquẽ paicõã ninucũcõpu. Yu yeri yu catũgoñarĩjẽpũ roro capũnirõrẽ bairo yu tũgoñanucũcõpu. Bairo tũgoñarĩ yua, yu yarã Jesucristore na catũgõusapeere boũ, Jesucristo cũ camano, peero caũpetietõpu yu ágatũgoñaña, bairo na yu cabaibojaro ñnarĩ roro na caãtie wapare netõbujõrãma ï. ⁴Na, yu yarã judĩo majã puame Jesucristore tũgõusætimirãcũã, Israel ãnacũ pãrãmerã, Israel ya poa macããna majũ niñama. Bairi narẽ Dios puame cũ pũnaarẽ bairo caãniparã majũ na beseyupi. Bairo na beseri bero yua, nocarõ cũ catutuarije cũ caasiyarije mena natu ãñupĩ. Bairo na mena ãcũ, caroa wãme cũ na caãtipee na átirotiyupi. Tunu bairoa Moisés

ãnacũ cũ caroticũrĩquẽ cawãmecutie cũãrẽ na cũñupĩ. Tunu bairoa cũrẽ na cañubuepee, caroaro na cũ caãtipee cũãrẽ na joyupi. ⁵Na cũã judĩo majã jãã ñicũjãã ãnana pãrãmerã, jãã ya poa macããna majũ niñama. Tunu apeyera camasã ya wãme marĩ catũgoñarõ puamata, Jesucristo cũã judĩo majã yaure bairo buiyupi ati yepapure. Cũã, niñami ati yepa macããjẽ caãnie nipetirije Quetiupau. Bairi cũrẽ marĩ cabasapeopee niña. Bairoa to baiãto.

⁶Dios, Israel ya poa macããnarẽ caroaro na cũ caãtigariquere na átipeyocõ mee baiyami. Bairo puame roque niña: Diore na catũgõusætie jũgori nipetiro judĩo majã Israel pãrãmerã nimirãcũã, na mena macããna aperã apei pãrãmerãrẽ bairo caãna tuayama Dios cũ cañajoro. ⁷Bairi judĩo majã nipetiro Abraham ãnacũ pãrãmerã caãna nimirãcũã, cariape cũ pãrãmerã majũ nipetietiyama Dios cũ cañajoro. Bairi bairo qũĩñupĩ Abrahãrẽ Dios: “Pũgarã mũ capũnaa cutimiatacũãrẽ, mũ macũ Isaac jũgori capããrã nigarãma mũ pãrãmerã caãniparã,” qũĩñupĩ. ⁸Bairo ïgaro ñã: Nipetiro Abraham ya poa macããna cabuianucũãrã Dios pũnaa majũ mee niñama. Dios Abrahãrẽ, “Caroaro mũ yu átigũ,” cũ caĩrĩquẽrẽ catũgõusarã roque Dios pũnaa niñama. Na ùna roque, Abraham ãnacũ pãrãmerã majũ tuayama Dios cũ cañajoro. ⁹Mai, atore bairo ãñupã Dios caroaro cũ cũ caãtipee Abrahãrẽ: “Ati yutea ùno caãno ape cũmarẽ yu caetaro, merẽ Sara mũ nũmo jĩcãũ macũ cutigomo,” qũĩ quetibũju jũgoyeticũñupĩ Dios Abrahãrẽ, cũ macũ cũ cabuiapee macããjẽrẽ.

¹⁰Atie yu caĩquetibũjũrije jeto mee niña. Apeye atore bairo ïcõñanemorĩquẽ roque cariape majũ niña: Abraham

macū Isaac, butiri bero, numo cusupi Rebecare. Bairi cō pūnaa jīcānia pūgarā cabuiaricārā Isaac jīcāū pūnaa āñupā. ¹¹⁻¹³Mai, na cabuiaparo jūgoye, caroa, o carorije macāājērē na caátiparo jūgoyepua merē Dios jīcāūrē cū besecūcōāñupī. Atore bairo cō īñupī Rebecare: “Cajūgocū caānipau pūame cū baire capaacoteire bairo nigūmī,” cō īñupī. Tie cō cū caijūgotirique pūame cū ya titipū caīrōrēā bairo cariape īña: “Jacore mairī cū yu besewu. Apei Esau pūamerē cū nīñatewu,” ī quetibujuya. Tore bairo cū caátajere masīrī, atore bairo cariape marī ī masīña: “Dios, cū caboro, cū caátigajūgotiricarore bairo camasārē na besemasīñami cū caborārē. Dope bairo caroaro na caátiere īñajesori mee na beseyami,” marī ī masīña.

¹⁴Tiere masīrī yua, “Toroquere, cariape caācu mee niñami Dios bairo cū caápata,” źmarī īrāati? īTore bairo marī ī masīēna bairāpua! ¹⁵Atore bairo pūame qūīñupī Dios Moiserē: “Yu camai jetore cū nīñamaigu,” qūīñupī. ¹⁶Bairi atore bairo marī masīña: Dios, cū majū cū caboro marī camasārē marī bopaca īñamasīñami. Cū marī camairotiro jūgori mee marī mainucūñami. Tunu bairoa caroaro marī caátie jūgori mee marī maiñami. ¹⁷Tore bairo cū majū cū caborore bairo átiri, atore bairo qūīñupī Dios quetiupau rey Egipto macāācūrē Moisés ānacū cū caāna yuteapure: “Yu catutuarijere mu mena īnogu, murē quetiupure bairo mu yu jōwū. Nipetiro camasā, catutuaū yu caānierē na camasīparore bairo ī, tore bairo mu yu āpu,” qūīñupī Dios. ¹⁸Bairi Dios camasā noo cū caborārē na īñamaiñami. Tunu aperā na yeripū catūgousagaena pūamerē nemojāñurō catūgousagaena majū na ānio joroque na átimasīñami.

¹⁹Bairo yu caīrijērē tūgorā, atore bairo mujāā ībujiorā: “Dios, cū majū

cū caboro caāno jūgori marī camasā marī caátīānipee caēnotamasīā manie cū caáticūjūgotieta, źdope bairo Dios cū majūā tunu, ‘Cabuicuna mujāā āniña,’ cariape marī qūī masībujiocuti? ī masīētībujioumī Dios,” mujāā ī tūgoñabujiorā. ²⁰Atore bairo nī quetibujuya mujāārē: Mujāā camasā cabugoro macāāna nimirācūā, źnetōōrō caānimajūū Diore cū mujāā tutiyati? Rīi jotū caqūēnorīcūrē, “źDopēī tore bairū yu mu weeri?” tirū caīmasīparorea bairo mujāā cūā īrā mujāā īña Diore, tore bairo mujāā caīata. ²¹Rīi jotū caqūēnorī majōcu pūame rīi mena noo cū cabori jotūū ūnierē qūēnomasīñami. Tie rīi mena jīcāru jotū caroaru majū qūēnomasīñami. Tie menaina tunu aperū cabugoro caānirū majū qūēnomasīñami.

²²Torea bairo marī camasā cū caqūēnorīcārārē cū caboro marī átimasīñami Dios. Bairua, cū pūame roro caānarē cū caīñabeseri rūmu caetaparo jūgoye roro na caátīānierē caroaro yerijōrō mena nuācōā coteāninucūñami. Ti rūmu caetaro roque popiye na baio joroque cañuenarē cū caátipee mena cū catutuarije, nocārō cū caátimasīrījērē marī nipetiro camasārē marī áti īñocōñagūmī. ²³Tunu bairoa marī cū caīñamairā pūamerē nocārō caroaro majū cū caānierē marī camasīrō boyupi. Bairi cajūgoyepua, yure bairo caroarā cañurā na āmarō ī, marī besecūjūgoyupi. ²⁴Bairo marī besei yua, judío majā jīcāārārē, aperā judío majā caāmerē cūārē marī beseyupi. ²⁵Dios yaye quetire woarica titipū cūārē tirūmupū macāācū Oseas cawāmecūcu pūame atore bairo ī woatujūgoteticūñāñupī judío majā caāmerārē na cū caátipeere:

“Yn yarā na caāmerīmiatacūārē,
yū yarārē bairo na ñiñagu.

Tunu yū camaietimirīcārārē, yū
camairārē bairo na ñiñagu,”

ī woatuyupi Oseas Dios cū
cairīqūērē.

²⁶Tunu apewēpu bairo ĩnemoña:

“Mujāā yū yarā mee mujāā āniña,’

Dios na cū cairīcā yeparua tunu,

‘Dios cacaticōāninucū pūnaa
niñama,’ ĩecogarāma,” ĩ

woatuyupi Oseas, Dios judío

majā caāmerārē cū caātipee.

²⁷⁻²⁸Jāā yarā judío majā Israel

ya poa macāāna na cabaipee

puamerā atore bairo ĩ quetibūju

woatujūgoyeticūñañupī Isaiās: “Dios

puame yoaro mee na ĩñabesegumi

ati yepa macāāna nipetirore. Cū

caijūgoyeticūricārōrēā bairo cariape

átigumi. Bairi Israel pārāmerā, ria

capairiya paputiro macāājē paare

bairo capāārā nimirācūā, capāārā

mee netōjīātigarāma roro na caátaje

wapare,” na ĩ woatujūgoyetiypu

Isaiās ānacū. ²⁹Cū, Isaiāna tunu

apewēpu atore bairo ĩnemoñupī mai

cajūgoyepure:

“Dios ñe ũnie carusaecu

catutuamajūū puame marī mairī

jīcāārā ũnarē cū carugaeticōāta,

marī judío majā marī

manibujiorā.

Sodoma, bairi Gomorra macāā

macāānarē cū caátatore bairo

marī judío majā cūārē marī

repeyocōābujioricūmi merē,” ĩ

woatuyupi Isaiās ānacū.

Los judíos y el evangelio

³⁰Toroquere, ¿dope bairo marī ĩcuti?

Bairo puame niña: Judío majā caāmerā

Dios mena caroaro na caānipee

macāēsupa. Tiera macāētīmirācūā,

Jesucristo mena na catūgoñatutuarije

jūgori tiera masijūgoyupa.

Jesucristore na catūgousaroi, Dios

puame, “Caroarā, ñe ũnie rorije

cawapa cūgoena niñama,” ĩri na

ĩñanucūñami. ³¹Marī yarā israelita

majā puame roque Moisés ānacū cū

caroticūriqūērē na catūgousaro jūgori

Dios mena caroaro āñigamiñupā.

Bairo āñigamirācūā, tie rotiriquere

caroaro ātipeyoesupa. Bairi Dios mena

caroaro ānimasīēsupa. ³²¿Dopēĩrā

Dios mena caroaro na ānimasīēsupari?

Bairo puame niña: Jesucristo mena

na catūgoñatutuarije mena mee, Dios

mena caroaro āñigamiñupā. Na majū

na catūgoñatutuarije mena puame

roque tore bairo āñigamiñupā. Bairi

Dios cū cajoricu Jesucristo mena

catūgoñatutuagaena ānirī Dios

tupu ápérigarāma. Bairi ũtāāpure

carocawanucūrārē bairo tuayama yua.

³³Tore bairo cariape ĩ woatuyupa Dios

ya tutipū:

“Yū puame Sión* cawāmecuti

buropu jīcā ũtāārē cūūrē bairo

jīcāū cū yū cūña.

Bairi ni ũcū cūrē cū caboeticōāta,

tiare carocawanre bairo popiye

cū baio joroque cū yū átigu.

Tunu ni ũcū cūrē cariape

catūgousau puame roque di

rūmu ũno,

‘Cabūgoro majū cū yū boyupa,’

ĩ tūgoña yapapuaetigumi,” ĩ

quetibūjuya Dios ya tutipū

cūārē.

10 ¹Bairi yū bairārē bairo caāna,
yū puame, yū yarā Israel ya
poa macāāna na canetōjīātipee
butioro yū boya. Bairo bori yua,
butioro Diopure na yū jēnibojanucūña.

²Na puame Dios cū caborore bairo

caroaro átiganucūmiñama. Bairo

átiga āninucūmirācūā, na majū na

ya wāme ũnierē átiri, cū caborore

bairo átijīātietinucūñama. ³Bairi, “Dios puame Jesucristo mena marī catūgoñatutuario jūgori, ‘Ñe ūnie carorije cawapa cūgoena niñama,’ marī ī masiñami,” ī tūgoñamasīētīnucūñama. Bairo tūgoñamasīētīrī yua, na majū na caātītutuarije mena ñe ūnie cawapa mánarē bairo āniganucūmiñama.

⁴Jesucristo ati yepapū etari, marī nipetiro camasā cū mena catūgoñatutuarārē, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē carotiecocōāna meerē bairo caāna marī ānio joroque ásupi, ñe ūnie carorije cawapa cūgoenarē bairo marī caānimasīparore bairo ī, Dios cū cañajoro.

⁵Atore bairo ī woatuyupi Moisés ānacū cū caroticūrījērē na catūgousarije jūgori canetōparārē: “Ni jīcāū ūcū roticūrīqūē nipetirijere caātiyomasī puame Dios mena ānicōā ninucūgūmi,” ī woatuyupi. ⁶Baipua, apeyera Jesucristo mena marī catūgoñatutuarije jūgori marī canetōpee puamerē tūgoñarī, apewēpū Moisés ānacū cū cawoatucūrīqūērē marī tūgoroa mai. Atore bairo ī woatuyupi: “¿Ni ūcū ūmurecōopū cū wāmuácuti?” ī woatuyupi. Bairo īgu īñupī: “Jesucristo marī cū netōapáro īrā, ¿ni ūcūrē ūmurecōopū cū wāmuárotiri, cū marī piiruiojoroticuti?” īgu īñupī Moisés. ⁷Apewēpū tunu ī woatunemoñupī: “¿Ni ūcū caūcūārī ope cariaricarā na caānopū cū ruiácuti?” Bairo īgu īñupī: “Jesucristo marī cū netōapáro īrā, ¿ni ūcūrē ti operū cū ruiárotiri cū marī piiwāmujoroticuti?” īgu īñupī Moisés. ⁸Bairopua, marī cajopee mee niña. Merē Moisés ānacū cū cawoaturicarore bairo niña: “Merē mujāā masiña Dios yaye quetire. Bairo mujāā yeripū tie queti caāno jūgorina, tiere mujāā busunucūña,” ī woatuyupi. Bairi ni ūcūrē marī cajopee mee niña.

Tie quetibujūrique Jesucristo mena tūgoñatutuarique macāājē quetirea camasārē jāā quetibujūnucūña.

⁹Tie quetibujūrique atore bairo ī quetibujūya cariape marī cabusūrije mena: “Jesús marī Quetiupau niñami,” īrī bero tunu, “Jesús cū cariacomiatacūārē tunu cū catiopyupi Dios,” marī yeripū marī caītūgoñaata, Dios puame roro marī caátaje wapare marī netōōgūmi. ¹⁰Bairi marī yeripū Jesucristo mena tūgoñatutuari, tunu cū yarā marī caānierē aperārē na marī caquetibujūata, Dios puame, “Caroarā, ñe ūnie carorije cawapa cūgoena niñama,” marī ī īñagūmi. Bairo marī caápata, marī netōjīātigarā roro marī caátaje wapare.

¹¹Torea bairo ī quetibujūya Dios ya tutipū cūārē: “Ni ūcū cū mena cariape catūgoñatutuaū puame di rūmu ūno, ‘Cabūgoro majū cū yu boyupa,’ ī tūgoña yapapuaetigūmi,” ī quetibujūya. ¹²Bairi Dios puame judío majā, judío majā caāmerā cūārē na īñaricawoetiyami. Jīcārō tūni caroaro cariape na īñañami Dios camasārē. Cū, marī Quetiupau, nipetiro Quetiupau jīcāū niñami. Bairi cūrē cajēñirārē tocānacā wāme caroare netōjāñuorō na jomajūcōāgūmi. ¹³Dios ya tutipū atore bairo ī woatuyupa: “Tocānacāūpua camasā roro na caátaje wapare Dios cū canetōōrō borā, marī Quetiupau wāmerē īrī cū na cajēniata, na netōōgūmi,” ī woatuyupa. ¹⁴Dios yaye quetire caānorē bairo cariape camasā na catūgousaeticōāta, marī Quetiupaure cū jēnimasīēnama. Bairo Jesucristo yaye quetire na catūgoeticōāta, cū yaye queti cūārē caānorē bairo cariape tūgousamasīēnama. Tunu bairoa narē caquetibujūrā na camanicōāta, tie Jesucristo yaye quetire dope bairo tūgomasiēnama. ¹⁵Tunu bairoa

Dios tocānacāūrpa caquetibujurā cū cajoeticōāta, cū yaye quetire camasārē caquetibujuparā manibujiorāma.

Bairpa na joyupi. Dios yaye woarica tutipū cūārē na caetarijere atore bairo īña: “Aperā marīrē, yeri ñajāō joroque caátie caroa quetire na caquetibujurāetaro īñarī butioro marī useaniña,” ī woatuyupa.

¹⁶Atie caroa quetire capāārā tūgomirācūā, tocānacāūrpa Israel ya poa macāāna tūgousapetietiyama. Isaías ānacū cū caīwoaturicarore bairo niñama: “Dios, jāā Quetiupañ, jāā caquetibujurijere ĩnoa ūna tiere na tūgousayati? Jīcāārā ūnaacā jeto tūgousanucūñama,” ī woatuyupi.

¹⁷Bairi camasā caroa quetire na catūgousaro jūgori Jesucristo mena catūgoñatutuarā tuanucūñama. Tie caroa queti, Jesucristo yaye majū niña.

¹⁸Yū pñame atiere mujāā yū jēniñapā mai: ĩIsrael ya poa macāāna tie quetire na tūgoesupari? Tūgoricarāma. Dios ya tutipū cūārē atore bairo ī woatuyupa:

“Dios yaye quetire caquetibujuri majā nipetiropū quetibujubatoyupa.

Bairi ati yepa nocārō cayoaropū macāāna cūā tie quetire nipetiropū tūgoyupa,” ī woatuyupa Dios ya tutipū.

¹⁹Tunu mujāā yū jēniñanemopa: ĩIsrael ya poa macāāna caroa quetire tūgomirācūā, tiere na tūgomasīēsupari? Tūgomasīrīcārāma. Tiere quetibujunemogu, Moisés ānacū cū caīrīqūērē mujāā yū quetibujugu. Atore bairo ī woatuyupi Moisés, Dios cū yarārē cū caīrīqūērē:

“Yū yarā jeto meerē na yū maigu.

Tore bairo aperārē na yū camairō īñarī, mujāā, yū yarā pñame na mujāā pesucutigarā.

Na mena mujāā asiajāñugarā,” īñupī.

²⁰Caberopū tunu Isaías ānacū israelita majā caāmerārē ĩgu, atore bairo ĩnemoñupī:

“Noa ūna yūre camacāētīmirīcārā pñame merē āmerē yū masījāñuñama.

Bairo yūre camacāētāna pñamerē yū camasīrījērē na yū átī ĩñowū.”

²¹Tunu apewēpū Isaías pñame israelita majārē ĩgu, atore bairo ī woatuyupi: “Tocānacā rūmū yū wāmorīrē jewāmñorī na yū cotemiwū, yū yarā yūtu na apáro ī. Na pñame catūgousagaena, cabaibotiorā ānirī yūtu atígaema,” ī woatuyupi Isaías ānacū israelita majārē Dios cū caīrīqūērē.

El Israel escogido

11 ¹Bairi āmerē atore bairo mujāā yū jēniñañā: Bairo israelita majā cūrē cabaibotiorā na caāno jūgori, “Yū ya poa macāāna mee mujāā āniña āmerē yua,” ĩna qūīati? Bairo na ī ĩñaecūmi. Tie cūā, israelita* majā yau judío majōcu yū āniña. Abraham ānacū pārāmi, bairi Benjamín ya poa macāācū pārāmi majū yū āniña. ²Caānijūgoripaupñma merē Dios israelita majārē cū ya poa caānīparārē bairo na ĩñajūgoyupi. Bairo narē, “Yū yarā mee niñama yua,” na ī ĩñāētīñami āme cūārē. Mujāā masīrā profeta* Elías ānacū yaye quetire. Cū pñame Diore, “Israelita na carorije wapa buicutiyama,” na ī busujāñupī, Diore jēniācū. Tiere mujāā masīrā. Atore bairo ī quetibujuyupa Dios ya tutipū Elías cū caīrīqūē quetire: ³“Yū Quetiupa, mu yarā profeta majā mu caquetibujujoricārē na pajīāreama israelita majā pñame. Na pajīārerī, waibutoare peori joemūgōjorica

mesaari cūārē yasiorepeyocōāma. Yu jetore yu pajiāetiñama. Bairi yu cūārē yu pajiāgarā yu macāārā átiyama,” qūñupī Elías Diore. ⁴Bairo cū caĩrō tūgomicūā, Dios puame atore bairo qūñupī: “Jicāārā israelita majā yu boyama bairāpua. Baal cawāmecucu aperā jūgūērē rupopatuuri mena cū riape etanumurī caĩroetanarē merē jicā wāmo peti puḡa pēnirō cānacā mil cārō majū, yu yarā caāniparārē na yu beseyaparoya,” qūñupī Dios Elíare, í woatuyupa Dios ya tutipū. ⁵Bairi āme cūārē torea bairo judío majā jicāārā ūna tuacōāñama Diore catūgousari majā. Narē Dios puame na ñnamairī na beseyupi. ⁶Bairi Dios marīrē cū cañnamairījē jūgori marī cū canetōōata, dope bairo marī netōmasiēna caroaro marī caātiānie jūgori yua. Caroaro marī caātiānie jūgori marī canetōmasiāta, Dios marīrē cū camairīqūē puame cawapa manierē bairo tuabujioro.

⁷Bairi, ¿dope bairo puame marī írāati? Atore bairo puame marī í masígarā: Israelita majā puame caroaro Dios mena nigamirācūā, na majū na caborore bairo caátigarā ānirī nipetiro cū mena ānipetiesupa. Jicāārā cū cabesericarā roque cū caborore bairo caroaro ānimasīñupā. Aperā cūrē caboena roquere netōjāñurō caāmoope mána, cū yaye quetire catūgoena majū na tuao joroque ásupi. ⁸Torea bairo ñña Dios ya tutipū cūārē: “Dios, cūrē catūgousagaenarē na yeripū nemojāñurō cū yaye quetire catūgomasiēna majū na ānio joroque na ásupi. Bairi atí rūmurī cūārē catūgousaena majū nicōāñama israelita majā mai. Cacaapee cūgorā nimirācūā, cañnaenarē bairo na tuao joroque ásupi. Tunu bairoa cū yaye quetire catūgorā nimirācūā, tiere catūgoena majūrē

bairo na ásupi,” í quetibujuya Dios ya tutipū cūā. ⁹David ānacū cūā atore bairo qūñupī Diore:

“Na, israelita majā na cabose rūmū qūñenorī rūmū caāno roro majū átinucūñama.

Bairo roro na caátiere ñnarī popiye na baio joroque na mū caáto ñña.

¹⁰Cacaapee cūgorā nimirācūā, cañnaenarē bairo na tuao joroque na ása.

Tunu bairoa popiye na rupau mena na tāmūo joroque na ása,” ññupī David cū ya tutipū Diore.

La salvación de los no judíos

¹¹Bairi āmerē mujāā yu jēñiñaña: Bairo judío majā Jesucristore na catūgousaeto jūgori, ¿nipetiro judío majā na yasipeticoásupari? ¡Yasipetiesupa, bairāpua! Bairo puame baiyupa: Judío majā Diore baibotiori na catūgousagaetimiatacūārē, aperā judío majā caāmerā puame Diore tūgousari roro na cabairijere netōjīātiyupa. Dios puame na netōñupī. Bairo na cū canetōōrō ñnarā judío majā puame, “Narē bairo jāā cūārē Dios cū canetōōrō jāā boyā,” na í tūgoñao joroque ásupi Dios. ¹²Bairo judío majā puame Diore na catūgousaetie jūgori aperā ati umūrecóo macāāna judío majā caāmerā puamerē caroaro majū na baiyupa. Cabero judío majā tunu Jesucristore na catūgousaro bero caāmata roque, inetōjāñurō caroaro majū na bainemogaro ati umūrecóo macāāna nipetirore!

¹³Bairi mai, mujāā judío majā caāmerārē jicā wāme ūno mujāā yu quetibujugaya: Mujāā, judío majā caāmerārē Dios yu cū caquetibujurotjoriquere masīrī, yu

paariquere caroaro cariape majū yu átipeyogaya. ¹⁴Bairo mujãärê caroaro yu caquetibujaro, yu yarã yu ya poa macãäna majū pñame caroaro mujãä caátianierê na cañnacõrõ yu boya. Bairo mujãä ñnacõrî yua, na cüã tũgomasibujiorãma Dios na cü canetõõgarijere. Bairo tũgomasirî yua, jicãärã netõjãätibujiorãma na carorije wapare. ¹⁵Judío majã Dios macürê na catũgousaetoi, aperã ati umurecõo macãäna judío majã caãmerã pñamerê cü mena jicã yericunarê bairo caãniparã majū na ásupi. Cabero judío majã pñame tunu Jesucristore na catũgousaro bero caãmata roque, netõõjãñurõ caroaro na bainemogaro. iCamasã cariaricarãpürê catioricarãrê bairo caroaro majū na bainemogaro yua! ¹⁶Í cõnarî quetibujaricaro pñamata, atore bairo niña: Jicã pãärê, jicã cuiaca peenerî, “Dios yaye nigaro,” marî caiatato bero caãmata, carusari cui cüã caroa cui Dios ya cui tuaya, cü caññajoro. Bairi tunu yucu nucõõrê, “Dios yaye nucõõ nigaro,” marî caiatato bero caãmata, tii rũpũ cüã caroa Dios ya rũpũ majū tuacõãña. Atoe bairo marî caicõñabueata, Abraham, jãä ñicũ ñnacũ cüã cañũ cü caãmata, cü pãrãmerã cürê bairo Diore catũgousaparã cüã caroarã cañurã nigarãma, Dios cü caññajoro.

¹⁷Apeyera tunu judío majã pñame yucu, olivo* cawãmecutii rũpũ majürê bairo niñama. Bairo na cabaimiatacũärê, tie rũpũ jicã rũpũre pajure rericarore bairo jicãärãrê na reyupi Dios cürê na catũgousaetie wapa. Mujãä, judío majã caãmerã pñame macãnucũ macãäcũ olivo rũpũre bairo mujãä ñniña. Bairo caãna mujãä cañnimiatacũärê, Jesucristo mena mujãä catũgousarije jũgori, pataaneatírî tunu

olivoũ majürũ tii rũpũre na capataaworicaropũ mujãä pñamerê wasoaoteire bairo ásupi Dios. Bairi mujãä cüã ãmerê olivoũ majū rũpũre bairo mujãä ñniña. Bairo caãna ñnirî mujãä cüã Dios yarã jicãũ pũnaa majū mujãä ñniña ãmerê. ¹⁸Bairo caãna ñnirî mujãä pñame, “Judío majã olivoũ majū rũpũre bairo caãna netõjãñurõ caãnimajürã jãä ñniña,” í tũgoñaeticõãña. Bairi atie pñamerê tũgoña masiritieticõãña: Tii olivoũ rũpũ mee tii nucõõrê jũgocatiãniña. Tii nucõõ jũgori roque nipetirije tii rũpũ cüãrê jũgocatiãniña. Bairi, “Judío majã netõjãñurõ Dios cü camairã jãä ñniña,” í tũgoñaeticõãña.

¹⁹Bairo yu caiquetibujumiatacũärê, mujãä jicãärã atore bairo mujãä í tũgoñabujiorã: “Olivo rũpũ cañueti rũpũre pajure reyupa, apeí rũpũ pñamerê tunu wasoapugarã. Torea bairo jãä judío majã caãmerã pñamerê Dios cü yarã jãä caãniparore bairo í, judío majãrê na reyupi,” í tũgoñarãma. ²⁰Bairo mujãä caítũgoñarijê cariape cañnimiatacũärê, atiere tũgoñamasiritieticõãña: Dios mena na catũgoñatutuaetie jũgori israelita majãrê na reyupi Dios. Bairo na átimicũã, mujãä pñamerê cü yarãrê bairo mujãä ññañami, cü mena mujãä catũgoñatutuarije mena jeto jũgori. Cü mena mujãä catũgoñatutuaeticõãta, mujãä cüã mujãä netõëtibujioricarã. Bairi, “Caãnimajürã jãä ñniña judío majã netõõrõ,” í tũgoñaeticõãña. Dios pñame roquere cü tũgoña uwiya, “Jãä cüãrê jãä reremi,” írã. ²¹Judío majã cürê na catũgousaetie jũgori roro na caátaje wapare na masiriyobojaesupi Dios. Olivoũ majū rũpũ cañnijũgorica rũpũre pajure rericarore bairo na reyupi. Bairi mujãä judío majã caãmerã cüã mujãä catũgousaeticõãta, torea bairo mujãä átigumi.

²² Bairi caroaro mujãã catũgoñamasirõ ñuña: Dios camasãrẽ cañnamaimasĩ cañuu majũ niñami. Baimicũã, tunu cũ yaye quetire na cabaibotioata, tutuaro mena roro popiye na baio joroque caãcu niñami. Judío majã cabaibotiorãrẽ tutuaro mena na ñnabeseyupi. Bairo caátimasĩ nimicũã, mujãã judío majã caãmerã puamerẽ caroaro mujãã asupi, mujãã catũgousaro jũgori. Bairi mujãã puame mujãã cũ cañnamairõ jũgori caroaro cũ caborore bairo caátianiparã mujãã ãniña. Tore bairo mujãã caátijãnacõata, mujãã cũãrẽ tutuaro mena popiye mujãã baio joroque mujãã átigumi. Olivou rurũre pajure reire bairo mujãã regumi mujãã carorije wapa yua. ²³ Bairo cabairije cañnimiatacũãrẽ, judío majã cariape na catũgousagaetiẽre jãnarĩ cũ mena na catũgoñatutuajũgoata, cũ yarãrẽ bairo na ãnio joroque na átigumi tunu. Olivou rurũre na capaatarica rurũre jeeri tunu na capuaotenenorõrẽ bairo na átigumi tunu. Dise ñnie Dios cũ caátimasĩetĩtĩ maniña. Bairi tore bairo na átimasĩñami tunu cũ pũnaa majũ roquere. ²⁴ Olivou macãnucũ macããcũ rurũre pataaneatĩri apei olivou majũrũ na capuaotenenomasĩata, nemojãñurõ na capuaotemasĩpee niña, tii macãã rurũre majũ puame roquere. Tore bairo mujãã, judío majã caãmerãrẽ mujãã cũ caátimasĩata, ijudío majã cũ yarã cañnijũgomiricãã puame roquere nemojãñurõ cũ yarã na ãnio joroque na átnemomasĩñami Dios tunu!

La salvación final de los de Israel

²⁵ Yũ yarã, yũ bairãrẽ bairo caãna, Dios cũ caátigarique camasã mai na camasĩetãjẽrẽ mujãã yũ quetibũjupa, “Jãã jeto Dios yayere camasĩrã jãã

ãniña,” mujãã caĩtũgoñaetiparore bairo ñ: Capããrã israelita majã Diore catũgousagaenarẽ bairo tuayama, aperã judío majã caãmerã nipetiro ati umurecõo macããna Dios cũ cabesericarã cũrẽ na catũgousapetiro ñno mai. ²⁶ To bero caãno israelita majã catũgousaenarẽ bairo Dios cũ caáticũricããrã cũã cũ tũgousa jũgogarãma tunu. Bairo tũgousa jũgori yua, nipetiro israelita majã cũrẽ caborã netõjĩãtipeticoagarãma na carorije wapare. Dios ya tutipũ cũãrẽ atore bairo ñ woatuyupa israelita majã na canetõpeere:

“Camasãrẽ canetõõpau judío majõcu Siõn* cawãmecuti macãpũĩ caacũ etagumi.

Bairo etari, Jacob pãrãmerã roro na caátaje wapare netõõgumi.

²⁷ Bairo na carorije wapare cũ canetõõrõ bero caãno, cariape cajũgoyepũ na cũ caĩquetibũju jũgoyeticũricãrõrẽ bairo baigaro,”

Dios cũ caĩrĩqũerẽ ñ quetibũju woatuyupa cũ ya tutipũ.

²⁸ Jesucristo yaye caroa quetire catũgousaetimajũcõãrã ãnirĩ judío majã Dios pesuare bairo tuayama. Mujãã, judío majã caãmerã puame Jesucristo yaye caroa quetire mujãã catũgousaparore bairo ñ, tore bairo na tuo joroque átiyami Dios. Bairo átimicũã, ape watoara judío majãrẽ na maicõãñami mai. Cañnijũgoropua na ñicũjããrẽ cabesejũgoricu ãnirĩ na cũãrẽ na maicõãñami. ²⁹ Bairi Dios cũ caĩjũgoyeticũricãrõrẽ bairo cariape átimasĩñami. Camasãrẽ caroare na jori bero, di rũmũ ñno tiere na ãmaetĩñami tunu. ³⁰ Mujãã, judío majã caãmerã cũã tirũmũrũre Diore cũ mujãã baibotio ãninucũñupã. Ati yutea caãno puamerẽ tunu judío majã cũrẽ na

cabaibotioro iñarí, mujáa judío majá caāmerá puameré mujáa iñamaiñami Dios. ³¹Tore bairo mujáa, judío majá caāmerá mujáa cabairicarorea bairo āmeré judío majá cūā Diore cū baibotionucūñama. Torea bairo tuacoa ninucūñama mai ati rūmurírē. Dios puame mujáa iñamaigu, tore bairo na tuao joroque átiyami judío majārē. Bairo āmeré na átomicūā, mujáārē cū caññamairōrēā bairo caberopu na cūārē na iñamaigumi tunu Dios. ³²Bairo iḡu ñiña: Nipetiro camasā na cabaibotioro iñarí jīcārō tūni cabuicunarē bairo na cūñupí Dios. Camasārē tocānacāupurea jīcārō tūni na iñamaigu, tore bairo na cūñupí.

³³Bairi Dios, inocārō majū marí camasā carorā caānarē marí qūñamaiñati! Butioro marí iñamaimajūcōāñami. Nipetirijere masīpeycōāñami. Bairi ni jīcāū ūcū, Dios cū catūgoñarijērē, cū caátie cūārē masīpeyoetiyami. ³⁴Dios ya tutipū cūārē atore bairo í quetibujuyupa: “Dios cū catūgoñariqūē cūtiere ni jīcāū ūcū masīēcūmi. Ni jīcāū ūcū cūrē, ‘Atore bairo puame mu caáto ñuña,’ qūí quetibujupo masīēcūmi. ³⁵Ni jīcāū ūcū Diore netōnucārōpu apeye ūnierē cajoricu ānirí, ‘Yu wapamoñami Dios,’ caīmasí mácūmi,” í quetibujū woatuyupa Dios ya tutipū. ³⁶Ati umurecōo macāājē nipetirije cū caqūēnoriqūē jeto ñiña. Cū catutuarije mena jūgori nipetirije ānicōā ninucūmasiña. Cū caboro jūgori cū yaye nicōā ninucūña. iBairi cū jetorea basapeorique caroa majū to ānicōā ninucūáto! Bairoa to baiáto.

La vida consagrada a Dios

12 ¹Yu yarā, yu bairārē bairo caāna, Dios marírē caroaro iñamai āninucūñami. Bairi mujáārē

tutuario mena atore bairo mujáa yu átirotiya: Diore qūiroarā camasā waibucu riire altar* mesapu cūrī na cajoemugōjoricarore bairo mujáa cūā Diore qūiroarā mujáa rupau mena roro mujáa caátiganucūrījērē cūcōārí cū carotirore bairo jeto átícōā ninucūña. “Mu yarā majū jāā āniña,” cariape qūírí, caroa macāājērē átícōā ninucūña. Dios mujáa mena cū causeaniparore bairo írā, tore bairo mujáa caáto ñuña. Tore bairo átiri, Dios mena mujáa catūgoñatutuarijere cariape cū masīo joroque mujáa átiagarā. ²Ati umurecōo macāāna cañuena na caátianinucūrōrē bairo átiāmericōāña. Alore bairo puame mujáa caátipee ñuña: Mujáa cacatiri rūmu cārō nemojāñurō mujáa catūgoñarijērē tūgoñawasoacōā ninucūña, caroaro cariape mujáa caátianimasīparore bairo írā. Bairo mujáa caátiamata, caroaro Dios cū caborore bairo mujáa caátianipeere mujáa masīgarā. Caroaro átajere, bairi Dios cū caññajesorije ūnierē, bairi ñe ūnie carusaetie cariape macāājē átaje cūārē mujáa átimasīgarā.

³Dios, yure mairí mujáa quetibujurotíjogu yu besewí. Bairi mujáa nipetirore ñiña: Ni ūcū mujáa mena macāācū cū caátianinucūmasīrījē mena netōjāñurō caānimajūūrē bairo cū majūā cū tūgoñaeticōāto. Alore bairo puame cū catūgoñarō boya: “Jesucristo mena yu catūgoñatutuario jūgori cū caátianimasīpeere yu cū cajorica wāme cārō yu caátimasīrō jeto ñuña,” qūí tūgoñaáto. ⁴Ícōñarí mujáa yu quetibujupa mai: Marí rupau jīcā rupaua nimirōcūā, capee wāmecuti ricawatiya. Tie nipetirije jīcārōrē bairo āmeriña. Ricaati jeto ñiña. Marí caapee mena marí iñaña. Marí āmoo operi mena marí tūgoya. Marí rupuori mena marí áya. ⁵Marí, Jesucristo mena

catũgoñatutuarã cũã torea bairo marĩ ãniña. Capããrã nimirãcũã, cũ mena macããna jĩcã rupaure bairo caãna marĩ ãniña. Marĩ nipetiro jĩcã rupau ãnituroricarore bairo marĩ ãniña.

⁶Marĩ tocãnacãũpũrea ricaati wãme jeto cariape marĩ caátimasĩpee ũnierẽ marĩ joyupi Dios. Noo cũ cajogarijere marĩ joyupi. Bairi tiere caroaro marĩ átigarã. Dios yaye quetire marĩ caquetibũjumasĩpeere cũ cajoricarã marĩ caãmata, marĩ catũgoñatutuario cãrõ tiere camasãrẽ na marĩ quetibũjugarã. ⁷Camasãrẽ juátinemosasĩrĩquẽrẽ cũ cajoricarã marĩ caãmata, caroaro mena na marĩ juátinemosagarã. Tunu bairo jũgobuemasĩrĩquẽrẽ cũ cajoricarã marĩ caãmata, camasãrẽ caroaro na marĩ buegarã. ⁸Camasãrẽ yeri ñajããõ joroque átimasĩrĩquẽrẽ cũ cajoricarã marĩ caãmata, caroaro mena na tũgoñaõ joroque na marĩ átícõã ninucũgarã. Tunu bairo camasãrẽ dínoro, o apewe ũnierẽ jomasĩrĩquẽrẽ cũ cajoricarã marĩ caãmata, useanirĩquẽ mena na marĩ cajoro ñuña. Camasãrẽ átijũgoãnimasĩrĩquẽrẽ cũ cajoricarã marĩ caãmata cũãrẽ, caroaro tũgoñamasĩrĩ, nucũbugorique mena na marĩ caátĩãnijũgoãnimasĩrõ ñuña. Tunu bairoa camasãrẽ ñnamaimasĩrĩquẽrẽ cũ cajoricarã marĩ caãmata cũãrẽ, useanirĩquẽ mena na marĩ juátinemosagarã.

Deberes de la vida cristiana

⁹Cariape ãmeo maiãña. Di rũmu ũno carorije macããjẽrẽ ñnaboeticõãña. Caroa macããjẽ pũamerẽ átĩãnicõã ninucũña. ¹⁰Jesucristore catũgousarã ãnirĩ jĩcãũ pũnaarẽ bairo ãmeo maiña. Mujãã caborore bairo mujãã caátigaparõ ũnorẽã, aperã na caborore bairo pũame ãsa. Nucũbugorique mena ãmeo ññaña.

¹¹Yeri tũgoñatutuarique mena Dios cũ caborore bairo átijãticõã ninucũña. Cateeyepairãrẽ bairo tũgoñaeticõãña.

¹²“Caroaro majũ marĩ átigũmi Dios,” ĩ tũgoña useanicõã ninucũña. Popiye tãmuomirãcũã, tũgoñaenarẽ bairo tiere tũgoñanetõõcõãña. Di rũmu ũno Diore cũ jẽnijãnaeticõãña.

¹³Jesucristore catũgousarã na cabopacarijere mujãã cacũgorije mena na ricawoya. Tunu mujãã tũpũ caetarãrẽ caroaro mena na qũẽnoña.

¹⁴Mujããrẽ roro caãnarẽ, “Caroaro mujãã cũ joãto Dios,” na ñña. Caroaro na cabaipee pũamerẽ Diore na jẽnibojaya. “Roro cũ áparo mujããrẽ Dios,” na ñẽtĩcõãña.

¹⁵Noa ñña causeanirã na caãmata, na jũũ useaninemoña. Tunu noa ñña cayapaparã na caãmata, na mena otiri na yeri tutuao joroque na átinemoña.

¹⁶Jĩcã majãrẽ bairo useanirõ jĩcãrõ mena caroaro ãnajẽcusa. “Jãã, aperã netõrõ caãnimajũrã jãã ãniña,” ĩ tũgoñaeticõãña. Tore bairo caĩena ãnirĩ, cabũgoro macããna na caãnajẽ cutiere bairo ãnajẽcusa. “Aperã netõrõ camasãrã majũ jãã ãniña,” ĩ tũgoñaeticõãña.

¹⁷Noa ñña mujããrẽ roro na caãto, mujãã cũã roro na átĩãmeeticõãña. Caroaro átĩãnajẽcusa, noa ñña mujããrẽ na busũpãietio joroque ĩrã. ¹⁸Noo mujãã caátijĩãtiro cãrõ nipetiro camasã mena jĩcã majãrẽ bairo useanirõ jĩcãrõ mena caroaro ãnajẽcusa. ¹⁹Yũ yarã, yũ bairãrẽ bairo caãna, yũ camairã, mujããrẽ ñiña: Noa ñña mujããrẽ roro na caãto, mujãã majũ roro na átĩcãnamueticõãña. Dios pũame roque mujããrẽ roro caãnarẽ na ñnabesegumi. Cũ yaye woaturica tutũpũ cũãrẽ atore bairo ĩ woatuyupa: “Yũ roque camasãrẽ caĩñabesepau yũ ãniña. Roro na caãtajere cariape na

ñĩnabesegu, ' ñĩnupĩ marĩ Quetiupau, ”
ĩ woatuyupa cū ya tutipũ cūārē.

²⁰Aperopũ cūārē atore bairo ĩ
woatunemoñupā: “Mu pesu, murē
catutii, cū cauariata, cū ugarique
nuña. Cū cañemejpiata, cū etirique
joya. Bairo cūrē caroaro mu caápara,
roro mu cū caátajere bobotũgoñagumi, ”
ĩ woatuyupa. ²¹Bairi aperā mujāārē
roro na caátimiatacūārē, roro na
átĩameeticōaña. Caroa puamerē na
átĩameña. Bairo mujāā caápara, roro
mujāā caameo átibujoataje buipearo
añinemoetigaro yua.

13 ¹Dios jeto rotimasĩrĩqũērē
jomasiñami camasārē. Torena,
ati yepa quetiuparā cūā Dios cū
carotimasĩrĩjē jũgori ati yepa macāāna
camasārē na rotimasĩnucũñama.
Cū cacũricārā majũ niñama. Bairi
nipetiro na quetiuparā na caátirotirore
bairo jĩcārō tñni tũgousaya. ²Bairi
ni jĩcāũ ũcũ ati yepa quetiuparārē
cabaibotioũ, Dios cū caátiroticũrĩqũērē
cabaibotioũre bairo tuayami. Bairo
roro cabaibotiorārē popiye na
baio joroque na átigumi Dios. ³Ati
yepa macāāna quetiuparā, caroaro
caátĩāna camasārē roro caátiparā
mee niñama. Camasā roro caátipairā
roquere, uwitũgoñao joroque roro
na átĩnucũñama na yaye wapa. Bairi
quetiuparā mena tũgoña uwiricaro
mano mujāā cañigaata, caroaro
átĩānajē cutimasĩña. Bairo caroaro
mujāā caátĩānimasĩata, quetiuparā
puame, “Caroaro mujāā átĩānimasĩña
mujāā roque, ” mujāā ĩgarāma. ⁴Ānoa
quetiuparā Dios cū cacũricārā cū
caborore bairo mujāārē cajuátiparā
majũrē na cũñupĩ. Tore bairo cū
cacũricārā na cañnimitacūārē, roro
caána mujāā caāmata, na mujāā
uwigarā mujāā quetiuparārē. Na
puame cabũgoro majũā carotimasĩparā,

Dios cū cacũricārā mee niñama. Dios
roro caánarē na cañĩabeseparore bairo
ĩ, quetiuparārē bairo cū cacũricārā
niñama. ⁵Bairi mujāā quetiuparā
na caĩrĩjērē caroaro tũgopeorotiya,
mujāārē popiye na áperio joroque ĩrā.
Tunu bairo, “Dios, marĩ quetiuparā
marĩ na carotiro boyami, ” mujāā
yeripũ ĩ tũgoñarĩ, mujāā quetiuparārē
caroaro tũgopeorotiya. ⁶Dios
cū caborore bairo capaacoteparā
majũrē bairo cū cacũricārā na caāno
jũgori, impuestos* gobierno yaye na
cawapajẽnirĩjē ũnie cūārē na wapa
joya.

⁷Tocānacāũpua ati yepa macāāna
quetiuparārē caroaro mujāā caátipeere
na caátirotirore bairo na átibojoya.
Ni ũcūrē apeye ũnierē cū mujāā
cawapamoata, tie wapare cū wapa
joya. Tunu bairo impuestos na
cawapajẽnirĩjē ũnie cūārē na wapa
joya. Nipetiro na ũnarē nucũbugorique
mena ĩnarĩ, caroaro na ĩroaya.

⁸Aperārē na wapamoeticōaña.
Jicoquei na mujāā cawapamorĩjērē
na wapatipeyocōaña. Āmeo mairĩqũē
puame capetietie niña. Bairi āmeo
maicōānĩnucũña. Ni ũcũ aperārē
camaicōānĩnucũñ puame Dios cū
caátiroticũrĩqũē nipetirijere caroaro
cariape ácu átiyami. ⁹Dios atore bairo
átiroticũñupĩ: “Mujāā nũmoa caāmerā
mena, o mujāā manapũā caāmerā mena
roro átiepeeticōaña. Tunu camasārē
na pajĩāētĩcōaña. Tunu yajaeticōaña.
Tunu aperā yaye cūārē ĩñaugoeticōaña, ”
ĩ cũñupĩ Dios. Atie, bairi apeye
roticũrĩqũē mena neñorĩ jĩcā risero mena
atore bairo marĩ ĩ quetibũju masĩña:
“Mujāā majũ rupaũre mujāā camairōrēā
bairo aperā camasā cūārē na maiña, ”
marĩ ĩ masĩña. ¹⁰Camaimasĩrā puame
aperārē roro áperĩnucũñama. Bairi tore
bairo narē na camaimasĩcōāmata, Dios

cū caroticūrīqūērē caátipeyocōārārē bairo tuayama.

¹¹Atie nipetirije āme marī caānierē catūgoñamasīnemocōānipee niña. Merē Dios marīrē cū canetōōpa rūmu cōñarō majū baiya. Cajūgoyepū Dios yaye quetire cariape marī catūgousajūgorica rūmu netōjāñurō cōñarō majū baiya. Bairi āmea masacatiri caānijūgoyecutiparā marī āniña. Cacānirārē bairo baietirotiya. ¹²Jesucristo cū caetapa rūmu cōñarō majū baiya. Ape rūmu cabusuatōre bairo merē ti rūmu etaro baiya. Bairi ati ũmurecōo macāāna cañuena canaitārōpu caānarē bairo caāna roro na caátiere bairo áperirotiya. Jīcāñ soldau* cū wapana mena āmeo qūēgu, āpōā jutirore jāñarī, cū besu mena cū caānorēā bairo marī cūā wātī marī wapacu roro marī cū caátigarijere netōñucācōāgarā, Jesucristo mena tūgoñatutua nemorotiya. ¹³Bairi ũmureco cabaupetiro majū caānarē bairo caāna ānirī caroa macāājē jeto caátiparā marī āniña. Ati ũmurecōo macāāna bose rūmu caāno eticūmurī na caawajañesēārōrē bairo cabaietiparā marī āniña. Tunu carōmia mena roro caáperiparā marī āniña. Carōmia cūā cañmua mena roro caáperiparā niñama. Āmeo qūērīqūē cūārē caáperiparā marī āniña. Tunu aperā yayere cañaugaripeaetiparā marī āniña. ¹⁴Bairo puame marī átigarā: Soldau cū rupaure cū caqūēnorōrē bairo marī cūā marī Quetiupau Jesucristo cū catutuarije mena tutuaro marī yeri tūgoñatutuagarā. Ati rupau mena roro marī caátiganucūrōrē bairo marī átīamerīgarā yua.

No critiques a tu hermano

14 ¹Ni ũcū Jesucristo mena catūgoñatutua wēpūēcū cū caāmata, caroaro cū bocári cū qūēnoña

ñubueri majā mena. Cū ũcū mena busuri, tutuaro mena āmeo busūrique netōētīcōāña. ²Mai, ĩcōñarī mujāā yu quetibujupa na ũna na cabairijere: Jīcāārā, “Nipetiri wāme ũgariquere jāā caugaro ñurō,” ĩ tūgoñanucūñama. Bairo na caītūgoñamiatacūārē, aperā Jesucristo mena caroaro catūgoñatutua wēpūēna puame otē jeto ũgari āninucūñama. Waibūtoa rii ũnierē ũgaetinucūñama. ³Bairi ni jīcāñ ũcū nipetiri wāme ũgariquere caugau cū caāmata, apeī jīcā wāme ũnie caugaetinucū puamerē cū qūīñateeticōāto. Tunu bairo jīcā wāme ũno ũgariquere caugacu puame cūā, apeī nipetiro ũgariquere cauganucūñrē roro cū cū busupaicoteeticōāto. Merē cū cūā Dios cū cabesericu niñami. ⁴Bairo Diore capaacoteri majōcu cū caānoi roro cū busupaicoteeticōāña. Caroaro cabaimasiata, o roro cabaiata cūārē, jīcāñ cū quetiupau jeto tie cabairijere qūēnomasīñami. Bairi marī Quetiupau Jesucristo roque caroaro cū cabaipeere caátimasī majū niñami. Bairi nipetirije caugamasī cūārē caroaro cū tuao joroque cū átīgumi cū caátimasīrījē jūgori.

⁵Apeyere mujāā ñi cōñanemogu tunu: Jīcāārā, ape rūmu netōjāñurō caānimajūrī rūmu cūgonucūñama Diore na cañubuepa rūmurē. Aperā puame, “Tocānacā rūmua jīcārō tūni Diore cañubuepee niña,” ĩ tūgoñanucūñama. “Tore bairo marī caáto boyami Dios,” ĩ tūgoñarī, tore bairo cariape caátiparā mujāā āniña, mujāā caītūgoñarōrēā bairo yua. ⁶Jīcāñ ũcū jīcā rūmurē, “Dios ya rūmu niña,” ĩrī Diore cū caīroacōāmata, caroaro ácu átiyami. Apei, “Tocānacā rūmua jīcārō tūni Diore cañubuepee niña,” ĩ tūgoñarī Diore cū caīroacōāmata, caroaro ácu átiyami cū cūā. Torea

bairo apei cūā, “Nipetiri wāme ũgariquere ũgarotiya,” ĩri Diore cū caĩroacōāmata, caroaro ácu átiyami. Bairo ũgari, Diore, “Yū mena mū ñujāñuña,” qũĩnucũñami. Apei, “Waibucu riire ũgaetirotiya,” ĩ tũgoñarĩ Diore cū caĩroacōāmata, cū cūā caroaro ácu átiyami. Cū caũgarije otére ũgari, Diore, “Yū mena mū ñujāñuña,” cū yeripu qũĩ jēnimasĩcōāñami cū cūā.

⁷⁻⁸Jesucristo ñĩnami marĩ Quetiupau. Bairi marĩ caborore bairo jeto caátĩānimasĩparā mee marĩ āniña. Marĩ cacatiri rũmũ caāno, o marĩ cariaro bero cūārē marĩ Quetiupau cū carotirore bairo caátiparā marĩ āniña. ⁹Jesucristo puame riacoamicūā tunu catiyupi, nipetiro camasā cacatirā, cariaricarā cūārē quetiupau majũ cū caānimasĩparore bairo ĩ.

¹⁰Bairi, ¿dopēĩrā mujāā puame aperā Jesucristore catũgousarārē na mujāā busupaicotenucũñati? ¿Dopēĩrā narē cabũgoro macāānarē bairo na mujāā ĩñanucũñati? Marĩ nipetiro Dios cū caĩñabeseri rũmũ caāno, marĩ caátaje caāno cārōrē marĩ ĩñabese ecogarā. Bairi marĩ yarā Jesucristore catũgousarārē na ĩñabeserārē bairo caĩtetiparā marĩ āniña. ¹¹Dios yaye woaturica tutipũ cūārē Dios cū caĩriqũērē atore bairo woatuyupa:

“Yũ, caānicōāninucũñ ānirĩ
mujāārē cariape quetibujũ ñiña
cabaĩpeere:

Nipetiro camasā ñiroagarāma.
Rupopatuuri mena etanumurĩ
nipetiro, ‘Mũ, Dios, cañũ
catutuau majũ mũ āniña,’
ñi basapeogarāma,” ĩ woatuyupa.

¹²Tie na cawoaturiquere tũgoro bero, atore bairo marĩ masĩña: Marĩ, tocānacāũpurea ati yepapu āna, nipetirije marĩ caátajere marĩ

jēniñagumi Dios. “¿Dopēĩrā tore bairo mujāā áti?” marĩ ĩ jēniñagumi. Bairo cū caĩjēniñarō, cū marĩ caquetibujupea niña.

No hagas tropezar a tu hermano

¹³Bairo tiere tũgoñarĩ marĩ caāmeobusupainucũrijērē marĩ jānarōā. Bairo puame átirotiya: Mujāā yarā Jesucristore catũgousari majārē, mujāā caátĩānie mena roro na tũgoña yapapauo joroque na ápericōāña. Jesucristo mena na catũgoñatutuarijere royueticōāña.

¹⁴Yũ, marĩ Quetiupau Jesucristore catũgousau ānirĩ, ñe ũnie rusaeto atore bairo ñi tũgoñatutuacōāña: Nipetirije yũ caũgarije cañurijē jeto niña. Apei puamerā apeye ũnie ũgariquere, “Tie ũgarique carorije niña,” cū caĩtũgoñaata, tie cūrē carorije niña.

¹⁵Bairi aperā na caũgaetinucũrijērē na caĩñajoro mujāā caũgaata, na puame roro tũgoñabujiorāma. Bairo mujāā caápata, narē mairā mee mujāā átiya. Jesucristo yucupāĩpu riari na cūārē na netōōbojayupi. ĩBairi ũgarique mujāā caũgaāninucũrijē jũgori Jesucristore na catũgoñatutuarije to yasio joroque na ápericōāña! ¹⁶Mujāā caátĩānimasĩrijē jũgori aperārē tũgoña yapapauo joroque na mujāā caápata, na caĩñajoro tore bairo átinemoeticōāña, mujāā caátiere busupairema ĩrā. ¹⁷Marĩ, Dios cū carotimasĩrĩpau macāāna marĩ caānoi, jĩcā wāme ũnie ũgariquere ũga, eti, marĩ caátinucũrijē wapa maniña Dios cū caĩñajoro. Atore bairo marĩ caátie puame caānimajũrijē niña: Caroaro cariape átiānajē, tunu bairo aperā mena caroaro yerijōrō mena ānajē, tunu useanio joroque āmeo átajere puame roque caānimajũrijē niña. Espĩritu Santo cū camasĩōrĩjē jũgori tiere caátiparā marĩ āniña. ¹⁸Ni ũcũ

tore bairo átiānajē cutiri Jesucristo cū caborore bairo caácu caroaro ácu átiyami Dios cū caññajoro. Bairo caroaro cū caáto ñnarī camasā cūā, “Caroaro átiyami,” qūīgarāma.

¹⁹Bairi marī pñame nipetiri wāme yerijōrō ānajē cutaje macāñjērē caátiāninucūparā marī āniña. Tere caāna ānirī yua, Jesucristo mena tūgoñatutuanemo joroque marī āmeo átigarā. ²⁰Bairi űgarique mujāā caugaāninucūrījē jūgori Dios cū caborore bairo na caátiere na átijānao joroque ápericōāña. Bairopña, nipetirije űgarique cañurījē jeto niña. Aperā na caugaetinucūrījērē na caññajoro marī caugarije jūgori Jesucristo mena na catūgoñatutuarijere na jānao joroque átaje pñame roque cañuetie niña.

²¹Aperā catūgoñatutuawēpñēnarē, “Marī caátiānie mena jūgori Jesucristore na tūgousajānao joroque na marī átire,” ĩrā, atore bairo marī caáto ñña: Marī yañ cariri caugaecu cū caāmata, marī cūā űgaetirotiya. Ŭse ocore caetiecu cū caāmata, marī cūā etietirotiya.

²²“Nipetiri wāme űgariquere caugamasīrā jāā āniña,” caītūgoñatutuarā na caāmata, na caátiānimasīrījērē Dios jetore cū na caquetibujero ñña. iNi jīcāñ űcū cū caátie mena, “Dios cū caññajoro caroaro yñ átiya,” caītūgoñamasī pñame useanirī niñami! ²³Ni űcū cū caugapeere, “Atiere yñ caugaro ñuetō,” ĩ tūgoñamicūā, tiere cū caugaata, tie wapa buicūtiyami, cariape cū catūgoñatutuaetie jūgori. Nipetirije marī caátipeeere, “Atie marī caátipee cañurījē niña Dios cū caññajoro,” caītūgoñatutuarā nimirācūā, ricaati marī caápata, carorije macāñjērē ána marī átiya.

Agrada a tu prójimo, no a ti mismo

15 ¹Marī, Jesucristo mena tutuaro catūgoñatutuawēpñrā marī caāmata, aperā catūgoñatutuawēpñēnarē na juána, marī majūā catūgoñatutuawēpñēnarē bairo tūgoñarīqūē cutirotiya. Marī majūā marī caátijesorije űnie jetore áperirotiya. ²Marī nipetiro aperā caroaro na caānipee, na caññajesorije űnie pñamerē caátiparā marī āniña, Jesucristo mena nemojāñurō na catūgoñatutuanemoparore bairo ĩrā. ³Jesucristo cūā cū yaye caānipee jetore ápeyupi, ati yepapū ācū. Dios yaye woaturica tutipū cūārē cū cabairiquere atore bairo ĩ woatuyupa: “Mūrē roro caĩbujoatana yñ pñamerē roro ĩnucūñama,” ĩ woatuyupa Cristo* cū pacure cū caĩrīqūērē. ⁴Nipetirije tirāmupñ Dios yaye queti na cawoaturiquere marī masīrotirā woatuyupa. Bairi popiye baimirācūā, tie caquetibujero bairo caátimasīrā ānirī Jesucristo mena marī tūgoñatutuacōñ ninucūgarā. Tunu bairoa tiere bueri bero caroaro yerijōrō marī ānimasigarā. Tore bairo caāna ānirī Dios mena marī caānipeeere useanirīqūē mena marī coteagarā.

⁵Bairo roro popiye marī cabaiata, Dios pñame roque Jesucristo mena marī tūgoñatutuacōñio joroque marī átinucūñami. Tunu yerijōrō marī ānio joroque caácu niñami. Bairi mujāārē Jesucristo cū caátiānatōrē bairo, jīcārōrē bairo caānajēcuna mujāā ānio joroque átigumi. ⁶Bairo cū caáto jūgori, tocānacāpñña jīcārōrē bairo tūgoñarī useanirō atore bairo mujāā átigarā: Dios, marī Quetiypañ Jesucristo pacure jīcārō mena, “Mñ, cañuñ mñ āniña,” cū mujāā ĩ basapeogarā.

**El evangelio es anunciado
a los no judíos**

⁷ Jesucristo mujããrẽ cū caátatorea bairo mujãã cūã mujãã mena macããnarẽ na ñnamairĩ caroaro nũcũbũgorique mena na ññaña. Bairo mujãã caáto ñnarã, “Caroú cañuu niñami Dios,” ñ ññagarãma camasã cūã. ⁸Tunu atore bairo mujãã ñi quetibũjunemoña: Jesucristo pũame jãã, judío majãrẽ jãã juátigu asúpi ati yepapũre. Tie Dios cū caátipeere jãã ñicũjãã ñnanarẽ cū caĩjũgoyeticũricãrõrẽ bairo cañuu ñnirĩ cū caátipeyorijere marĩ masĩo joroque ñ, asúpi Jesús ati yepapũre. ⁹Tunu bairoa mujãã, judío majã caãmerã cūã nocãrõ mujãã cū caññamairõ jũgori Diore mujãã cabasapeoparore bairo ñ, asúpi Jesús ati yepapũ. Dios ya tutipũ cūã Jesucristo cū pacũre cū caĩbusũriquerẽ atore bairo ñ woatuyupa:

“Bairi judío majã caãmerã watoapũ ãcũ, inocãrõ cañuu majũrẽ mũ yũ basapeogũ!

‘Ñnocãrõ Dios catutuaũ majũ niñami!’ ñrĩ mũ yaye basarique mena mũ yũ basapeogũ,”

ñ woatuyupa Cristo cū caĩriqũrẽ.

¹⁰Tunu apearapũ Dios ya tutire na cawoaturique atore bairo ñnemoña:

“ñDios ya poa macããna cū cabesericarã mena mujãã ape yepaa macããna judío majã caãmerã cūã useanirĩ ñña!”

¹¹Tunu aperopũ ñ woatunemoñupã ti tutipũre:

“Ape yepaa macããna judío majã caãmerã nipetiro tocãnacã poa masapoari macããna cūã, imarĩ Quetiupaũre cū basapeoya!” ñ woatuyupa.

¹²Isaías cūã atore bairo ñ woatuyupi:

“Isaí pãrãmi ape tuti bero macããcũ buiagũmi. Cũrẽ Dios pũame

judío majã caãmerã quetiupaũre bairo caãcũ cū cũgũmi.

Bairi na pũame, ‘Jããrẽ canetõõpau niñami,’ cū mena ñ tũgoñatutuagarãma,” ñ woatuyupi Isaías ñnacũ.

¹³Bairi camasãrẽ Jesucristo mena tũgoñatutua masĩriqũrẽ cajonucũũ Dios pũame useanirĩqũẽ, yerijõrõ ññajẽ cutaje cũãrẽ ñe ñnie rusaricaro mano mujããrẽ cū jonemoáto. Tunu bairoa Espĩritu Santo cū camasĩrĩjẽ jũgori nemojãñurõ cū mena mujãã catũgoñatutuamasĩpeere cū jonemoáto.

¹⁴Yũ yarã, yũ bairãrẽ bairo caãna, ñe ñnie rusaricaro mano mujããrẽ atore bairo ñi tũgoñatutuacõãña: Caroaro ñe ñnie rusaeto caátĩana mujãã ñniña. Tunu Jesucristo yayere caroaro majũ camasĩrã mujãã ñniña. Bairo caãna ñnirĩ mujãã majũ mujãã ñmeo quetibũjũ masĩña caroaro mujãã caãñajẽ cutipeere. ¹⁵Mujãã, bairo caátĩanimasĩrã mujãã cañnimaatãcũãrẽ, ati tutipũre tutuaro mena yũ quetibũjũ woajoya, mujãã catũgojũgorique jĩcã wãmerĩ mujãã caãñipee carusarijere mujãã camasiritietiparore bairo ñ. Dios yũre caroaro ñcũ, Jesucristo yayẽ quetire mujããrẽ quetibũjũ rotijõu yũ cũwĩ. ¹⁶Bairi Jesucristore capaacoteire bairo yũ cũwĩ, judío majã caãmerã caroaro na caãñiparore bairo ñ. Bairo Jesucristore capaacoteire bairo yũ caãñie pũame atore bairo ñña: Dios, judío majã caãmerã cũãrẽ na cū canetõõgarije macããjẽ quetibũjũrique quetire na yũ quetibũjunucũña. Bairo na quetibũjũri yua, sacerdote majã Diore cū useanio joroque ñna waĩbusũ riire na cajoemũgõricãrõrẽ bairo yũ cūã Diore, “Ñnoa, mũ yarã niñama,” cū yũ caĩquetibũjũrijẽ jũgori Dios pũame cū useanio joroque átigũ, na quetibũjũ yũ átiya judío majã caãmerãrẽ. Bairo

yu caáto, Espíritu Santo puame narê Dios yarâ na ânio joroque na átinucũñami.

¹⁷Torecu, yu puame Jesucristo mena catũgoñatutuau añirí Dios yure cũ caquetibũjurotjocũrĩqũerê tũgoñarí butioro tie paarique mena yu useaniña.

¹⁸Judío majâ caâmerâ Jesucristo yaye quetire na tũgousao joroque ĩ, Jesucristo yu cũ camasĩojorije mena yu caátimasĩrĩ wâme jetore na yu quetibũjũnucũña. Ape wâme ũno na yu quetibũjũetĩnucũña. Bairi yu caquetibũjũrije jũgori, tunu yu caátiani ĩnomasĩrĩjê jũgori jĩcãarâ na tũgousao joroque na yu átinucũña. ¹⁹Tunu Espíritu Santo yu cũ camasĩojorije mena yu caátijẽño ĩnomasĩrĩjê jũgori na tũgousao joroque na yu átinucũña. Tore bairo ácu, Jerusalén macãĩ quetibũju jũgoacú, Iliria cawãmecutoru Jesucristo camasãrê cũ canetõõrĩqũẽ quetire caroaro jĩcãrõ tũni cariape na yu quetibũjũetawu. ²⁰Aperã na caquetibũju ñesêãetĩnucũrõpu macããnarê Jesucristo yaye quetire yu quetibũju ñesêãganucũña. Aperã na caquetibũjuricarorpu yu quetibũjubuĩpeo ñesêãgaetĩnucũña. ²¹Tore bairo yu caátie puame Dios yaye quetire woarica tutipũ na cawoatujũgoyeticũrĩcãrõrêã bairo baiya. Mai, atore bairo ĩ quetibũju woatuyupa:

“Aperã camasã cũ yaye quetire camasĩetãna nimirãcũã, tie quetibũjũecogarãma.

Cũ yaye queti na catũgoetajere tũgomasĩjũgogarãma,” ĩ woatuyupa Dios ya tutipũ.

Pablo piensa ir a Roma

²²Yu caĩrõrê bairo ape macããrĩpu macããnarê quetibũjuñesêãnucũrĩ,

mũjãã tũpu yu ámasiẽtĩña mai. “Roma* macãpu yu águ,” nairõ ĩ tũgoñamicũã, yu ámasiẽtĩña. ²³Baipua, merê yu paariquere yu átiyaparoya ati yepaa macããna mena. Nocãrõ yoaro capee cũmarĩ majũ mũjããrê ñiñañesêãũ áganucũmiña. ²⁴Bairi Espaãaru ácu roque mũjããrê ñiñanetõágu. Bairo nocãrõ caroaro useanirõ mũjããrê yu caĩñarõ bero, mũjãã puame roque yure mũjãã cajuáto yu bootũgoñaña, Espaãaru yu caátĩ rũmu caãno.

²⁵Baimicũã mai, Jerusalén macãpu yu águ, to marĩ yarâ Jesucristo catũgousari majãrê na juátĩ ácu.

²⁶Jesucristo catũgousari majã Macedonia macããna, bairi Acaya yepa macããna cũã na majũã na caboro dinerore neñoñupã. Jerusalén macããna Jesucristo catũgousarã cabopacarãrê na jogarã, tie neñoñupã. Torecu, tie dinerore Jerusalẽpu na jeábojagu yu átiya mai. ²⁷Na majũã na caboro tie dinerore neñoñupã. Bairo na caátaje ñũjãñũña. Mai, cajũgoyepure judío majã Jesucristo catũgousajũgoricarã cũ yaye macããjê caroa quetire na quetibũju batojũgoyupa. Bairo caroaro na na caátaje ãmeoñe, na cũã na cacũgorije ũnie mena na cajuáatinemopea niña. ²⁸Bairo tie dinerore Jerusalén macããnarê na nuni yaparori bero, Espaãaru ácu mũjããrê ñiñanetõágu. ²⁹Bairi ñe ũnie rũsaricarõ mano atore bairo ñi tũgoñatutuacõãña: Mũjãã tũpu yu caetaro marĩ nipetiroputerea caroa majũrê marĩ jomajũcõãgũmi Jesucristo.

³⁰Yu yarã, yu bairãrê bairo caãna, mũjãã Jesucristo catũgousarã mũjãã ãniña. Tunu Espíritu Santo cũ camasĩojorije jũgori caãmeomaimasĩã mũjãã ãniña. Bairo caãna mũjãã caãnoi, yure juáatinemorã, atore bairo mũjãã caáto yu boyã: Popiye baimicũã

caroaro yu caátianipeere Diopure yu jénibojaya. ³¹ Dios, Judea yepa macãana Jesucristore catûgousaena cañuena, roro yure na caátipeere cû caëñotaparore bairo írã, Diopure butiuro yu mujãã jénibojawa. Tunu bairo Jesucristore catûgousarã Jerusalén macã macãanarê na cajuátijorije na yu cajeátiere ñnarĩ bero na useanio joroque írã, Diopure yu jénibojaya. ³² Bairo Diore yu mujãã cajénibojaro jûgori useanirĩqûe mena mujãã ñinau etagu, Dios cû cabooata. Bairo topu mujããrê ñinañesãũpu roque yua, mujãã tũpu yu tũgoña yerijãmasĩgu. ³³ Bairi marĩ Pacu Dios caroaro yerijõrõ animasirĩqûerê cajou mujãã nipetiro mena cû añicõã ninucúáto. Bairoa to baiáto.

Saludos personales

16 ¹ Bairi ãmerê mujãã ñina: Marĩ yao Febe cawãmecucore mujãã tũpu cõ caetaro, caroaro mena cõ mujãã bocáwa. Caroaro cõ mujãã cajuáto yu boya. Cõ cûã Cencrea macã macãana ñubueri majãrê butiuro cajuátinucúõ ñinau. ² Jesucristo mena cõ cûã cõ catûgoñatuturo jûgori, mujãã cûã jicãrõrêã bairo Jesucristore catûgousarã ãnirĩ jicã majã ãmeo qûenoricãrõrê bairo cõ qûenoña. Bairi nipetirije cõ cabopacarijere cõ joya. Cõ puame capããrã ñubueri majãrê caroaro mena na juátianinucúũpõ. Yu majũ cûãrê caroaro yu juátinemonucúwõ.

³ Apeyera, Prisca bairi Aquila cawãmecuna na ñuáto. Na, pugarãpu yurea bairo Jesucristo yaye macããjêrê capaabojarã, cû carotirã, yu baparã ñinau. ⁴ Na puame roro tãmuobujowã, yure roro aperã yu na caátibujiopeere ñnotamirã. Bairo caroaro yu na caátajere tũgoñarĩ butiuro, “Yu mena ñumajucõwã,” na

ñijoya. Yu jeto mee tore bairo ñina. Nipetiro ñubueri majã poari judfo majã caãmerã cûã ñnucúñama. ⁵ Torea bairo tunu na ñuáto nipetiro marĩ yarã ñubueri majã Prisca, bairi Aquila ya wiipũ caneñanucurã cûã. Bairi apeí, yu baire bairo caãcũ, yu camai Epeneto cawãmecucu cû ñuáto. Cû puame Asia yepa macããcũ, aperã ti yepa macãana jûgoye Jesucristore catûgousajûgoricu majũ ãmi. ⁶ María cawãmecuco cûã cõ ñuáto. Cõ puame mujããrê butiuro caroaro mujãã caãnorê bori, mujãã juátinucúñamo. ⁷ Aperã yu ya macã macãana Andrónico, apeí Junias cawãmecuna yu mena preso jorica wiipũ caãnana cûã na ñuáto. Mai, na puame apóstolea* majã mena macãana na camairã majũ ñinau. Bairi tunu yu jûgoye Jesucristore tûgousajûgoyupa.

⁸ Ampliato cawãmecucu cûã cû ñuáto. Marĩ Quetiupare catûgousau cû caãnoi, yu bapa, yu camai majũ ñinau cû cûã. ⁹ Apeí Urbano cûã cû ñuáto. Cû cûã jããrêã bairo Jesucristo yaye macããjêrê capaanicúũ majũ ñinau. Apeí yu camai Estaquis cûã cû ñuáto. ¹⁰ Cû ñuáto Apeles cawãmecucu cûã. Cû puame Jesucristo mena cû catûgoñatutuarijere marĩ masiõ joroque caroaro átiãninucúñami. Bairi aperã Aristóbulo ya wii macãana cûã na ñuáto. ¹¹ Apeí yu ya macã macããcũ Herodión cûã cû ñuáto. Bairi Narciso ya wii macãana Jesucristore cariape catûgousarã cûã na ñuáto. ¹² Marĩ Quetiupau yaye macããjêrê capaabojanucurã rómirĩ Trifena, apeo Trifosa cûã na ñuáto. Bairi apeo jãã baiore bairo caãcõ Pérsida cõ ñuáto. Cõ puame tutuaro mena marĩ Quetiupau yaye paarique macããjêrê paanicúñamo. ¹³ Rufo cûã cû paco mena cû ñuáto. Cû puame Jesucristo

mena catūgoñatutuau nipetiro to macāna na camasī majū niñami. Cū paco cūā cañuo, yu paco majūrē bairo caroaro yu cañño ninucūñamo. ¹⁴Ānoa cūā na ñuáto: Asíncrito, apeí Flegonte, apeí Hermes, apeí Patrobas, apeí Hermes, bairi aperā marí yarā na mena macāna ñubueri majā cūā na ñuáto. ¹⁵Na ñuáto ānoa cūā: Filólogo, apeo Julia, apeí Nereo, apeo cū baio cūā, apeo Olimpas cawāmecucu cūā cō ñuáto. Bairi nipetiro Jesucristo mena catūgoñatutuarā marí yarārē bairo caāna na mena caāna cūā na ñuáto.

¹⁶Bairi mujāārē ñiña: Mujāā to macāna tocānacāpua nucūbugorique mena āmeo bocári caroaro āmeo jēninucūña. Nipetiro ato macāna ñubueri majā Jesucristore catūgousari poari macāna mujāārē ñurotíjoyama.

¹⁷Yu yarā, yu bairārē bairo caāna, tutuaro mena atore bairo mujāārē ñiña: Masacatirí āña. Jesucristo mena jīcārōrē bairo mujāā tūgoñatutuamasīētīō joroque caāna mena āmerícōāña. Tunu roro mujāārē yapapua joroque caāna mena āmerícōāña. Na yaye queti puame mujāārē jāā caquetibujurique macāājē ũnie mee, ricaati quetibujurique niña. Torena, na mena āmerícōāña. ¹⁸Na puame marí Quetiupau Jesucristo cū caátírotirijere caquetibujunucūrā mee niñama. Na majūā roro na rupau caborore bairo na caátie macāājērē quetibujurā átinucūñama. Tunu bairoa caroaro ĩtori, tūgoricaro ñurō carorije macāājērē quetibujuri, camasā cayeri tūgoñatutuenaerē roro na ĩ quetibuju mawijionucūñama. ¹⁹Mujāā puame roque caroaro Jesucristo yaye quetire mujāā tūgousaya. Camasā nipetiro cūā cūrē mujāā catūgousanucūrījērē caroaro masīñama. Bairi yu cūā mujāā mena yu useaniña. Tunu

bairo caroa Espíritu Santo mujāārē cū camasīōjorije jūgori caroa macāājē jetore mujāā caátiano yu boya. Carorije macāājē roquere mujāā caátiano yu boetiya. ²⁰Tore bairo mujāā caátimasīrō jūgori marí Pacu Dios yerijōrō ānajērē cajomasī puame, wātí mujāārē caitonucūrē yoaro mee cū mujāā netōnucāō joroque átigumi. Mujāā rupori mena apeye ũnierē pea aborericarore bairo cū mujāā átio joroque átigumi Dios. Marí Quetiupau Jesucristo caroare mujāā cū jonemoáto.

²¹Mujāārē ñurotíjoyami yu bapa yure cajupaanucū Timoteo cawāmecucu cūā. Aperā yu ya macā macāāna, yu mena caāna Lucio, Jasón, Sosípater cūā ñurotíjoyama mujāārē.

²²Yu, Tercio cūā, ati cartare Pablore cawoabojau, marí Quetiupaure catūgousau ānirí mujāā yu ñurotíjoya.

²³Gayo cūā mujāā ñurotíjoyami. Yu, Pablo puame, cū ya wiipu yu āninucūña. Atopu nipetiro ñubueri majā puame ñubuerā etanucūñama. Apei Erasto cawāmecucu, ati macā macāna yaye dinerore cañnacotebojari majōcu cūā mujāārē ñurotíjoyami. Torena bairo mujāā ñurotíjoyami cū bai Cuarto cawāmecucu cūā. ²⁴Marí Quetiupau Jesucristo nipetiro mujāārē caroare cū jonemoáto. Bairoa to baiáto.

Alabanza final

²⁵Marí Pacu Diore cū marí cabasapeoro ñiña. Cū puame mujāārē cū mena nemojāñurō mujāā tūgoñatutuao joroque caācu majū niñami. Tore bairo mujāārē átimasīñami Dios, cū yaye caroa queti camasārē cū canetōrīquē quetire mujāā yu caquetibujunucūrījē jūgori yua. Tunu bairoa Jesucristo yaye quetire mujāā yu caquetibujunucūrījē jūgori tore bairo mujāārē yeri

tutuarã mujãã átímasĩnami. Atie
 yu caquetibujñucũrĩjẽ rñame
 camasãrẽ cũ camasĩõetaje, ati yepa
 caãniparo jũgoyepua caãnajẽ niña.
²⁶Cabaimiatacũãrẽ, ãme roque
 profeta* majã na cawoatucũrĩqũẽ
 jũgori marĩ masĩõ joroque marĩ
 átiyami Dios. Cũ, caãnicõãninucũã,
 cũ caãtirotirore bairo marĩ átĩãnio
 joroque ã, ãmerẽ tiere marĩ masĩõñami.
 Atie cũ caquetibujgarique mai
 camasãrẽ cũ camasĩõetajere ãme roque
 nipetiro camasã poari ati ãmurecõo
 macããnarẽ na masĩõ joroque átiyami

Dios. Bairo tiere na cũ camasĩõrõ
 jũgori yua, cariape tiere tũgori bero na
 catũgousaparore bairo ã, na masĩõñami
 Dios.

²⁷¡Marĩ Pacu Dios, jĩcãũã caãcũ,
 ñe ãnie rusaeto camasĩ majũrẽ cũ
 marĩ basapeoto! “Cũ, Dios jetorea cũ
 caátímasĩrĩjẽ cũ catutuarije, tocãnacã
 rũmua to ãnicõã ãmarõ,” marĩ ã
 tũgoñatutuacõã ninucũgarã, marĩ
 Quetiupau Jesucristo jũgori. Bairoa to
 baiãto.

Tocãrõã niña atie queti yu
 cawoaturije.